
Oulunsalonrannan luonto- ja maisemaselvitys

2014

--

15.10.2014

OULU

S SITO

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	TUTKIMUSMENETELMÄT JA KÄYTETYT AINEISTOT	4
2.1	Maastotyöt ja raportointi	4
2.2	Lähtöaineistot	4
3	MAANKÄYTTÖ	5
3.1	VILMO-suunnitelma	6
4	MAISEMA	7
4.1	Maisemamaakunta	7
4.2	Valtakunnalliset ja maakunnalliset maisema-alueet	7
4.3	Perinnemaisemat	7
4.4	Kulttuurihistorialliset kohteet	7
4.5	Ekosysteemipalveluiden turvaaminen	8
4.6	Maisemarakenne	10
4.7	Maisemakuva	11
4.7.1	Näkymät	16
4.7.2	Tärkeät reunavyöhykkeet	17
4.7.3	Maisemahäiriöt	17
5	MAISEMAN OMINAISPIIRTEET JA ARVOKKAAT KOHTEET	18
6	KALLIO JA MAAPERÄ	19
7	PINTA- JA POHJAVEDET	19
7.1	Pintavedet	19
7.2	Pohjavedet	19
8	LUONTO	20
8.1	Kasvillisuus	20
8.2	Eläimistö	24
8.2.1	Viitasammakko (<i>Rana arvalis</i>)	24
8.3	Linnusto	25
8.4	Ekologiset yhteydet	26
9	SUOSITUKSET MAANKÄYTTÖÖN	28
9.1	Säilytettävät alueet ja elementit	28
9.2	Näkymät, maisema- ja kaupunkikuva	29
9.3	Rakentamiseen soveltuvat alueet	29
10	LÄHTEET	30

Liitteet

- Liite 1
Liite 2
Liite 3
Liite 4

Kasvillisuuden päätyypit 1:7 500

Maisema-analyysi 1:7 500

Maankäyttösuositukset 1:7 500

Suomen Luontotieto Oy, Pesimälinnustaselvitys 2014

1 Johdanto

Oulunsalonrannan luonto- ja maisemaselvitys on laadittu alueen tulevan kaavarungon ja asemakaavoituksen tueksi. Selvitysalue sijaitsee Oulunsalossa, Kempeleenlahden lounaisosassa (Kuva 1). Selvitysalue rajautuu Kempeleenlahden, Kallenrannan, Hailuodontien ja Matikanrannan väliselle alueelle. Selvitysalueen pinta-ala on n. 120 ha. Varsinaisen kaavan suunnittelualueen pinta-ala on n. 85 ha, josta maa-alueita on n. 62 ha.

Tässä luonto- ja maisemaselvityksessä on tarkasteltu alueen maisemarakennetta, maisemakuva, maiseman tilallisia elementtejä arvoja ja maisemavaurioita. Luonnon osalta on tarkistettu ja selvitetty alueen kasvillisuus- ja luontotyytit, eläimistön yleispiirteet sekä tehty viitasammakko- ja linnustoselvitykset. Selvitysten pohjalta on esitetty maiseman ja luonnon kannalta arvokkaat kohteet, jotka tulisi ottaa huomioon alueen maankäytön jatkosuunnittelussa.

Selvitysalueen eri osista on laadittu aikaisemmin useita luontoselvityksiä, joiden tuloksia on käytetty tässä työssä lähtötietoina. Kaikki käytetyt selvitykset ja muu käytetty aineisto on listattuna lähdeluetteloon ja esitetty luvussa 2.2. Selvitysalueelle on tehty erillisiä maastokäyntejä maiseman, kasvillisuus- ja luontotyyppien, viitasammakon ja linnuston osalta. Aiemmin selvitettyjen alueiden osalta luontotiedot on tarkistettu ja päivitetty tässä työssä ja tulokset on koottu tähän raporttiin.

Tämä luonto- ja maisemaselvitys on laadittu konsulttityönä Sito Oy:ssä Oulun kaupungin toimeksiantona. Selvityksen laatimiseen ovat osallistuneet:

Saara-Kaisa Konttori, FM maantiede, maisemasuunnittelija AMK

Projektin johto, maisemaselvitys

Marika Bremer, maisema-arkkitehti

Maisemaselvitys, laadun valvonta

Seija Väre, biologi

Luontoselvitys, laadun valvonta

Heikki Holmèn, MMM metsäekologia

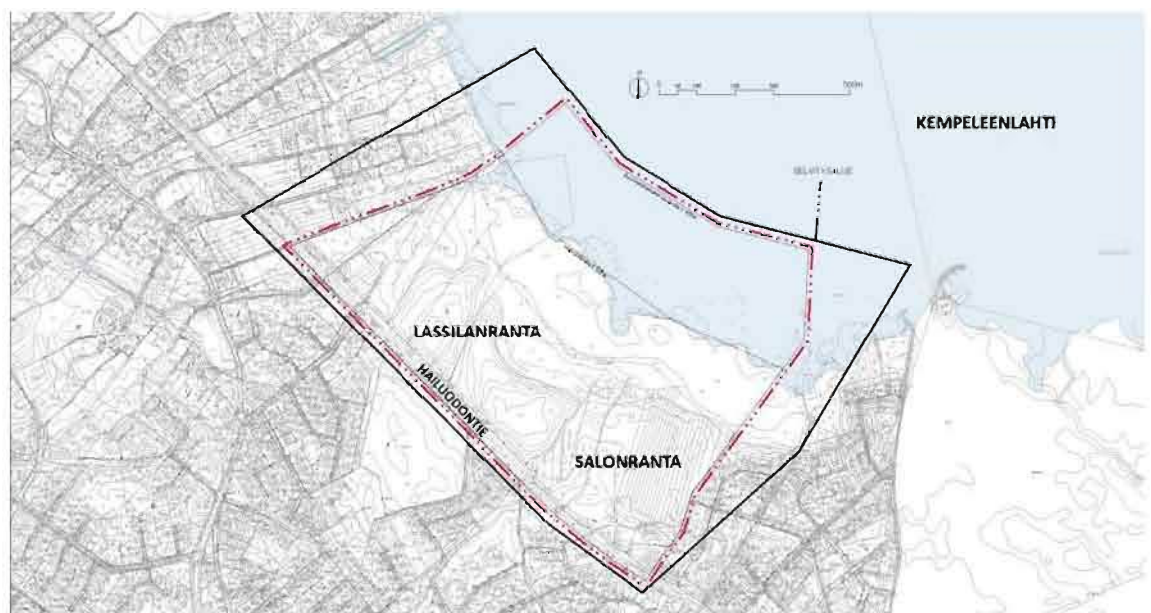
Luontoselvitys, viitasammakkoselvitys

Jenny Asanti/maisema-arkkitehti yo, Suvi Saastamoinen/maisema-arkkitehti

havainnollistaminen, kartat

Suomen luontotieto Oy, Jyrki Matikainen

Linnustoselvitys

Kuva 1. Sijaintikartta. Selvitysalue on rajattu mustalla. Varsinainen kaavan suunnittelualue on rajattu punaisella.

2 Tutkimusmenetelmät ja käytetyt aineistot

2.1 Maastotyöt ja raportointi

Maisema- ja luontoselvitysten lähtötietojen keräämiseksi selvitysalueelle on tehty maastokäyntejä. Maastokäynnit ajoitettiin selvitystyyppin mukaisesti parhaimpiin ajankohtiin. Viitasammakkoselvityksen osalta maastokäynnit tehtiin 14. ja 15.5.2014. Käynnit tehtiin myöhään illalla ja aikaisin aamulla, jolloin viitasammakoiden äänet ovat voimakkaimmillaan. Pesimälinnustoselvityksen maastokäynnit on tehty 19–20.5.2014, 10.6.2014 ja 18.6.2014. Maastossa liikuttiin myös varhain aamusta. Kasvillisuus- ja luontotyyppikartoituksen maastokäynti tehtiin 7.7.2014 kasvillisuuden parhaimpaan kasvuaikaan. Maisemaselvityksen maastokäynti tehtiin 3.5.2014. Kaikilla maastokäynneillä tarkkailtiin myös alueen eläimistöä.

Kaikkien selvitysten tulokset on koottu yhdeksi raportiksi lukuun ottamatta pesimälinnustoselvitystä, joka on erillisenä liitteenä (liite 4). Tähän raporttiin on koottu myös tarvittavat tiedot ja tulokset alueelle aiemmin laadituista luontoselvityksistä. Tuloksia havainnollistavat kartat ovat raportin liitteenä (liitteet 1-3).

2.2 Lähtöaineistot

Selvitysten lähtöaineistona on käytetty alueelta laadittuja aikaisempia selvityksiä sekä aiemmista suunnitteluvaiheista annettuja lausuntoja ja päätöksiä. Lisäksi lähtöaineistona on käytetty alan yleistä kirjallisuutta, alueen nykyisiä ja vanhoja karttoja sekä valokuvia. Lähtöaineistoa on täydennetty luvussa 2.1 mainituilla maastokäynneillä. Selvitystä varten Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskukselta pyydettiin ote ympäristöhallinnon uhanalaistenlajien rekisteristä, kuten myös Oulun kaupungin luontotiedoista. Rekisteritietojen mukaan alueella ei esiinny uhanalaisia tai EU:n luontodirektiivin liitteen II tai IV liitteen lajeja (Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus 2014, Oulun kaupunki 2014). Tärkeimmät työn laadinnassa käytetyt aikaisemmat selvitykset ovat seuraavat:

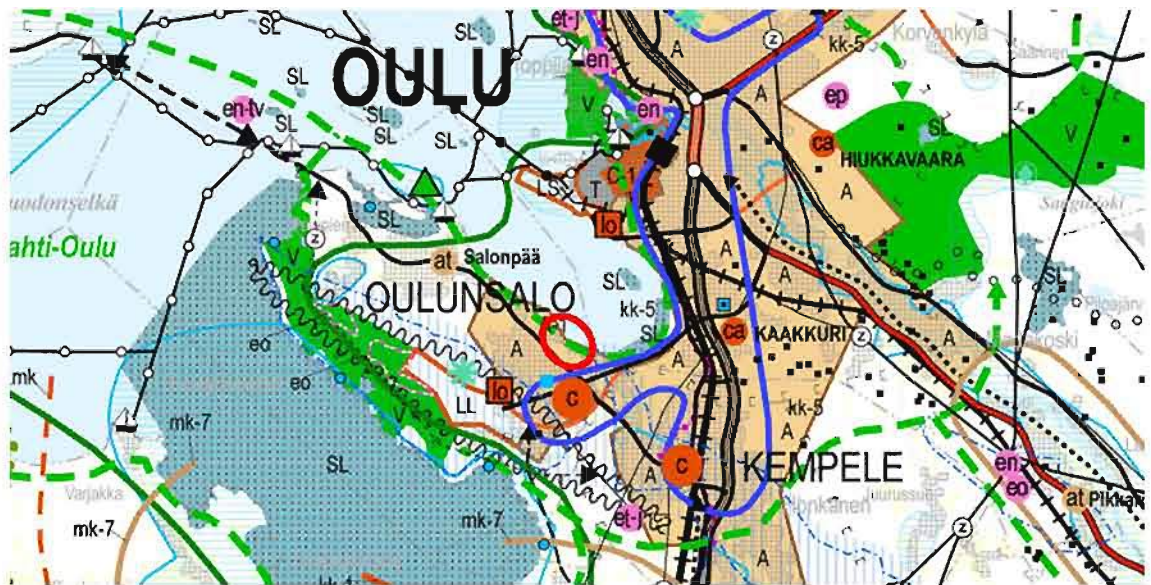
- Oulun kaupunki (2014). Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, VILMO-suunnitelma
- Oulun kaupunki, Oulun yliopisto, Metla (2013). Oulun luonnon monimuotoisuus. VILMO - Viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus
- Oulun kaupunki (2013). Oulun maisemaselvitys. Selvitys VILMO-suunnitelmaa varten.
- Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. 2010. Päätös luonnonsuojelulain mukaisessa asiassa, POP-ELY/919/07.01/2010.
- Pöyry Environment Oy (2007). Oulunsalon Lassilanrannan asemakaavan luontoselvitys. Arkkitehtiasema Oy.
- Pöyry Environment Oy (2008). Karhuojan rannan asemaakaava, tarkentava luontoselvitys. Oulunsalon kunta. 31.10.2008.
- Ramboll Finland Oy (2011). Oulunsalon Salonrannan luontoselvitys. 10.10.2010, 21.1.2011 (päivitetty).
- Ramboll Finland Oy (2011). Salonrannan merkitys maankohoamisrannikon metsien kehityssarjojen alueena. 19.1.2011.
- Väyrynen, Marko (2008). Lassilanrannan asemakaava – maisemaselvitys. Oulunsalon kunta, Hartela-Forum. Luonnos 19.3.2008.
- Ylitulkila, Sari (2000). Oulunsalon yleiskaavan luontoselvitys. 19.10.2000.

3 Maankäyttö

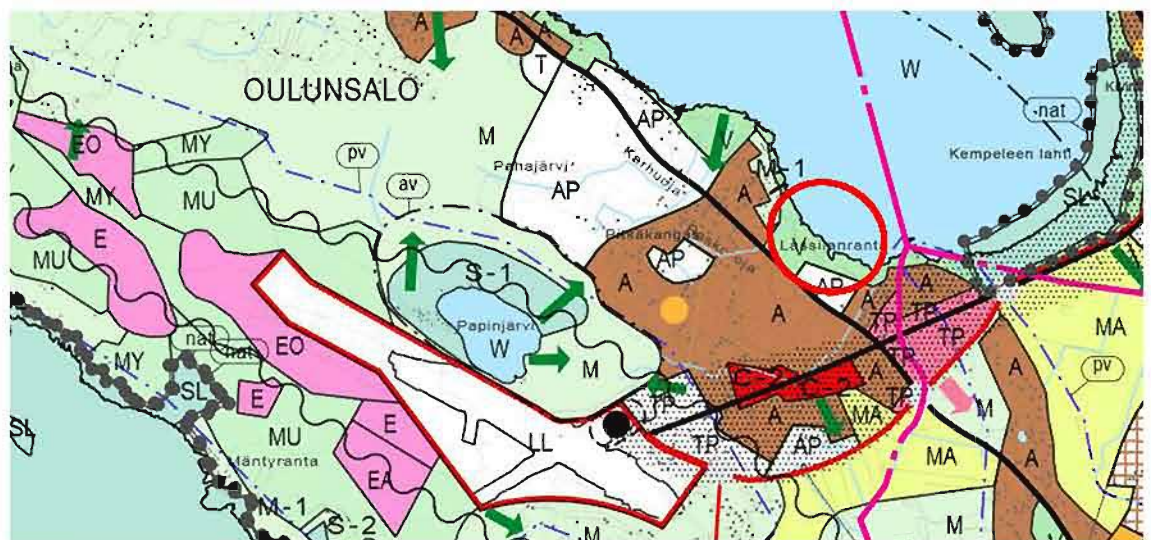
Selvitysalue sijaitsee Oulun kaupungissa, entisen Oulunsalon kunnan alueella. Alueella ovat voimassa tällä hetkellä Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava, Oulun seudun yleiskaava 2020 ja Oulunsalon keskeisten alueiden osayleiskaava 2030. Alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaava on hyväksytty maakuntavaltuustossa 11.6.2003 ja se on saanut lainvoiman 25.8.2006. Maakuntakaavassa selvitysalue on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi, jonka yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon maankohoamisrannikon erityispiirteet (Kuva 2). Lisäksi Kempeleenlahden ranta-alueelle on merkitty viheryhteystarve. Oulun seudun laatuikäytävämerkintä sivuaa selvitysalueutta. Merkinnällä on osoitettu Oulun lentoaseman, kaupungin keskustan, yliopiston ja muiden Oulun kaupunkiseudun suurten työpaikka- ja palvelualueiden välistä, kaupunkimaisesti rakennettavaa tie- ja yritys ympäristön vyöhykettä.

Oulun seudun yleiskaava 2020 on vahvistettu ympäristöministeriössä 18.2.2005 ja sen muutos ja laajennus on vahvistettu valtioneuvostossa 8.3.2007. Tässä kaavassa selvitysalue on merkitty virkistysalueeksi ja pientalovaltaiseksi asuntoalueeksi (Kuva 3).

Kuva 2. Selvitysalue sijoittuu Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavassa taajamatoimintojen alueelle.

Kuva 3. Oulun seudun yleiskaavassa 2020 Oulunsalonranta on pientalovaltaista asuntoaluetta ja virkistysaluetta.

Oulunsalon keskeisten osien yleiskaavassa 2030 selvitysalueelle on osoitettu asumiskäyttöön varattuja alueita (Kuva 4). Kempeleenlahden ranta-alue ja Salonrannan metsäalue on osoitettu virkistysalueeksi. Salonrannan metsäalueelle sijoittuu kaavan merkintä "kevyenliikenteen pääreitti". Kempeleenlahden ranta-alueelle on osoitettu ulkoilureitti. Lassilanrannan kohdalle on osoitettu venevalkama. Kallenrannan merenrantaniitty on osoitettu kaavassa merkinnällä S-3 "Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue".

Selvitysalueelle ei ole voimassa olevaa asemakaavaa. Selvitysalueisiin rajautuvilla Kallenrannan ja Lassilan alueilla on voimassa olevat asemakaavat.

Kuva 4. Oulunsalon keskeisten osien yleiskaavassa 2030 selvitysalue on osoitettu asuinrakentamiseen, virkistysalueeksi ja luonnon monimuotoisuuden alueeksi.

3.1 VILMO-suunnitelma

Uuden Oulun yleiskaavatyötä tukemaan on laadittu Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus-suunnitelma, VILMO, vuonna 2014. VILMO-suunnitelmassa yhdistyvät aikaisemmin laaditut Oulun maisemaselvitys ja Oulun monimuotoisuusselvitys. VILMO-suunnitelmassa on sovellettu ekosysteemi palveluiden näkökulmaa, joka tarjoaa uudenlaisen tavan maiseman ja luonnon arvojen tunnistamiseen ja viheralueverkostojen arvottamiseen.

VILMO-suunnitelmassa on tarkasteltu laajasti koko uutta Oulua, sekä laadittu tarkemmat analyysit Oulun, Haukiputaan, Kiimingin ja Oulunsalon alueilta. Tässä maisema- ja luontoselvityksessä on huomioitu nämä Oulunsalosta laaditut analyysit.

VILMO -suunnitelmassa Oulunsalonranta sijoittuu yleiskaavatasoisessa luonnon ja maiseman suosituskartassa Perämeren rannikko-alueelle. Oulunsalon keskuksesta on rajattu neljä aluekokonaisuutta, joista suunnittelualue sijoittuu Kempeleenlahden alueelle. Alueen tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava merenrantaniityt, tulva-alueet, arvokkaat luonto-kohteet ja -biotoopit, avoin merenrantamaisema, luonnon estetiikka ja inspiraatio sekä pitkä ja vapaa rantaviiva. VILMO-raportin maankäytönsuosituksia luonnon ja maiseman osalta on käsitelty tarkemmin tämän raportin luvuissa 4.5 ja 8.4.

4 Maisema

4.1 Maisemamaakunta

Oulunsalo sijoittuu valtakunnallisessa maisemamaakuntajaossa Pohjanmaahan ja tarkemmin Pohjois-Pohjanmaan jokiseutu ja rannikkoalueeseen (Ympäristöministeriö, 1993a).

” ... Pohjois-Pohjanmaan jokiseudun ja rannikon maisemaa rytmittävät kohtisuoraan merta kohti laskevat virrat. Maasto on Pohjois-Pohjanmaan laajoilla alangoilla ehkä tasaisempaa kuin missään muualla maassamme. ...

...Mannerjäätikön kerrostamien moreenialueiden ohella laajoilla alueilla on syvään veteen kasautuneita tasaisia savikkoalueita tai sora- ja hietikkoalueita. ... Harjut ja hiekkamuodostelmat ovat tasoittuneet aallokon vaikutuksesta ja peittyneet rantakerrostumiin.

Oulun seudun graniitti- ja liuskealue on syvälle kulunut, vajonnut ja sedimenttien kattama alue. Tämän sisällä Muhoksen savikivialue on vajonnut, tasainen alue, jota peittävät irtaimet maalajit. Limingan kuuluisat niityt ovat syntyneet tälle laajalle yhtenäiselle savikko-silttialueelle, jota ympäröivät niin ikään maamme laajimmat hiekkaiset ja soraiset, Pattijoelta Haukiputaalle ulottuvat rantakerrostuma-alueet. ... Maaston loivan topografian takia maankohoamisen seurauksena paljastuvat rantavyöhykkeet ovat hyvin laajoja. ...

... Rannikko on avointa ja siinä näkyvät maankohoamisen myötä muodostuneet kasvillisuusvyöhykkeet. Tyypillisiä ovat erilaiset laidunnetut rantaniityt. Rannikon kasvillisuus on muutenkin omaleimaisista lajistosta on näihin olosuhteisiin sopeutuneita endeemisiä eli kotoperäisiä kasvilajeja. ... ”

4.2 Valtakunnalliset ja maakunnalliset maisema-alueet

Selvitysalueelle ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Lähin valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, Limingan lakeus, sijaitsee n. 10 km etäisyydellä selvitysalueen eteläpuolella. Selvitysalueelta ei avaudu näkymiä kohti valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita.

4.3 Perinnemaisemat

Selvitysalueelle ei sijoitu inventoituja tai luokiteltuja perinnemaisemakohteita. Selvitysalueelle sijoittuu kuitenkin Kallenrannan merenrantaniitty, joka on luonnonsuojelulain 29 §:n tarkoittama suojeltu luontotyyppi. Kohteen suojelu perustuu alueen luonnon monimuotoisuuteen ja hyvin säilyneeseen merenrantaniityn kasvillisuuteen. Alueen maisemaa muuttavia toimenpiteitä ei saa suorittaa ilman maisematyölupaa. (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, 2010).

4.4 Kulttuurihistorialliset kohteet

Selvitysalue on suurelta osin rakentamatonta. Rakennetut alueet ovat muodostuneet pääasiassa muuttaman viime vuosikymmenen aikana. Alueella ei sijaitse inventoituja tai luokiteltuja kulttuurihistoriallisia kohteita. Arvokkaita kohteita ei sijaitse selvitysalueen lähituntumassakaan (Pohjois-Pohjanmaan Liitto, 1993).

Kuva 5. Selvitysalueen merenrantaa.

4.5 Ekosysteemipalveluiden turvaaminen

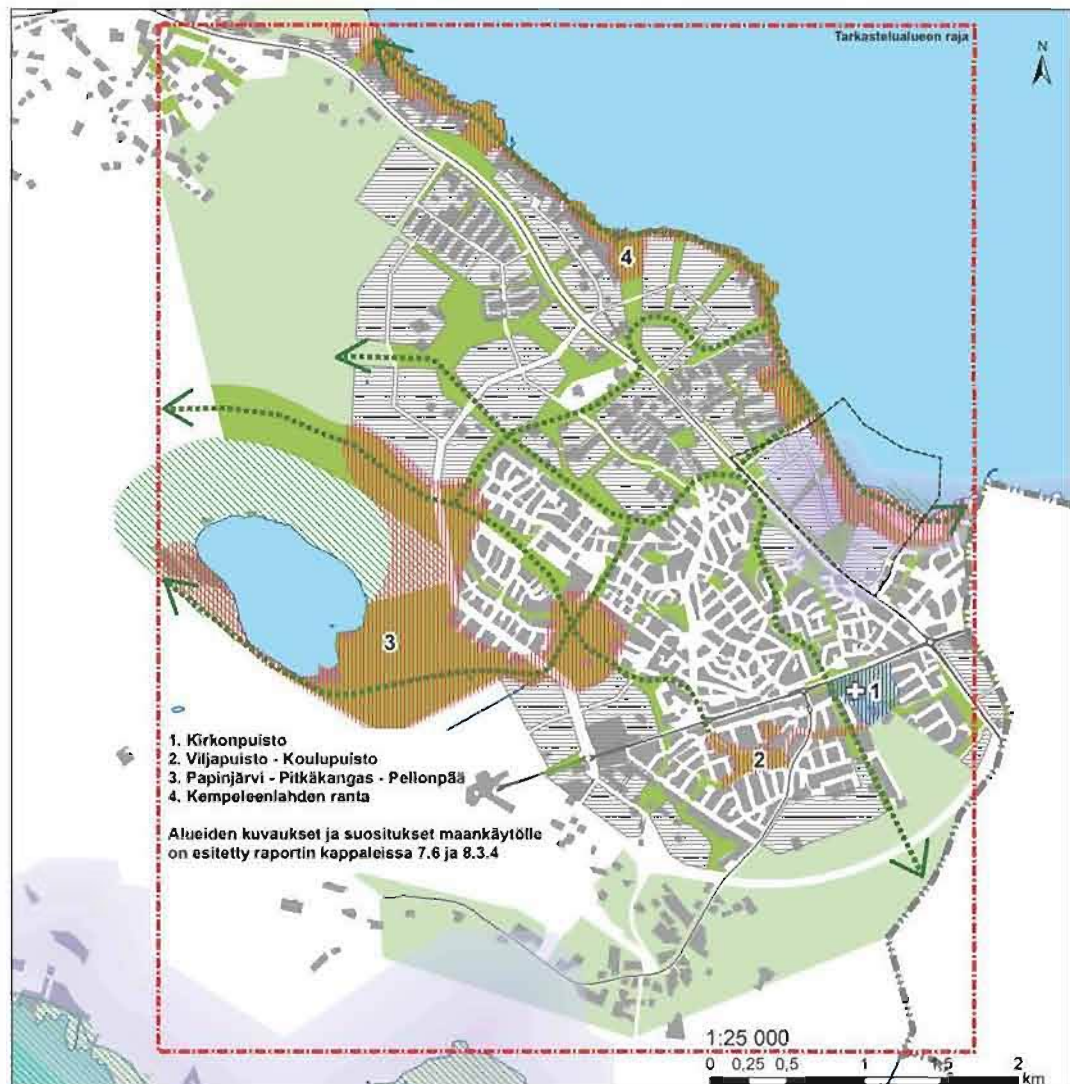
Ekosysteemipalveluilla tarkoitetaan luonnon tuottamia aineellisia ja aineettomia hyötyjä ihmiselle ja yhteiskunnalle. Ekosysteemipalveluiden näkökulmasta ei keskitytä ainoastaan viheralueiden tai vesistöjen määrään, vaan huomio kohdistuu niiden laatuun, saavutettavuuteen, jatkuvuuteen ja ekologisten toimintojen säilymiseen (Oulun kaupunki, 2014).

VILMO-suunnitelmassa Oulunsalonrannan selvitysalueen kohdalla Kempeleenlahden aluekokonaisuus on todettu tärkeäksi kehittämiskohteeksi Oulunsalossa. Oulunsalonranta on todettu mm. luonnon monimuotoisuuskeskittymäksi. Kempeleenlahdenranta-alue on esitetty kehitettävänä viheralueverkoston osana sekä viheryhteystarpeen väylänä (Kuva 6). Alueen kehittämisessä tulee huomioida merenrantavyöhykkeen luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, monipuolisen virkistysverkoston kehittäminen, maankäytön intressien yhteensovittaminen ja kestävä käyttö, kulutus- ja käyttöpaineen ohjaaminen, rantojen herkkien kohteiden osoittaminen ja turvaaminen sekä luonnonmukaisten hulevesiratkaisujen suunnittelu osana viihtyisää elinympäristöä.

Kempeleenlahden tärkeimmiksi ekosysteemipalveluiksi on tunnistettu lähivirkistys, merenrantamaisema (Kuva 5), ulkoilu ja liikunta, rantavyöhykkeen arvokkaat elinympäristöt sekä tulvien hallinta.

Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus
Luonnon ja maiseman suositukset maankäytölle, Oulunsalo

Kartta 5.5

Selitteet

Viheryhteys

Tärkeä viheralueverkoston osa

Kehitettävä tärkeä viheralueverkoston osa

Suojelualue (lähdeviite 3)

Natura-alue (1)

Monimuotoisuuskeskittymä (4)

Uhanalaiskeskittymä (4)

Virkistysalue (VL) (2)

Maa- ja metsätalousvaltainen alue (M, MA, MU) (2)

Hautausmaa-alue (EH) (2)

Tie (5)

Vesistö (5)

Rakentamiseen varattu alue* (2)

Lähde:

1) Suomen Ympäristökeskuksen OVA-aineisto 11/2013

2) Oulunsalo, keskeisten alueiden yleiskaava 2030

3) Oulun kaupungin toimittamat aineistot 11/2013 - 6/2014

4) Oulun luonnon monimuotoisuus selvitys 11/2013

5) Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 11/2013

* A-alueet sekä suojelut ja täydennettävät RL- ja TP-alueet

Kuva 6. VILMO-suunnitelman esittämät luonnon ja maiseman suositukset maankäytölle Oulunsalossa. Selvitysalueen rajausta lisätty kuvaan (musta katkoviivarajaus).

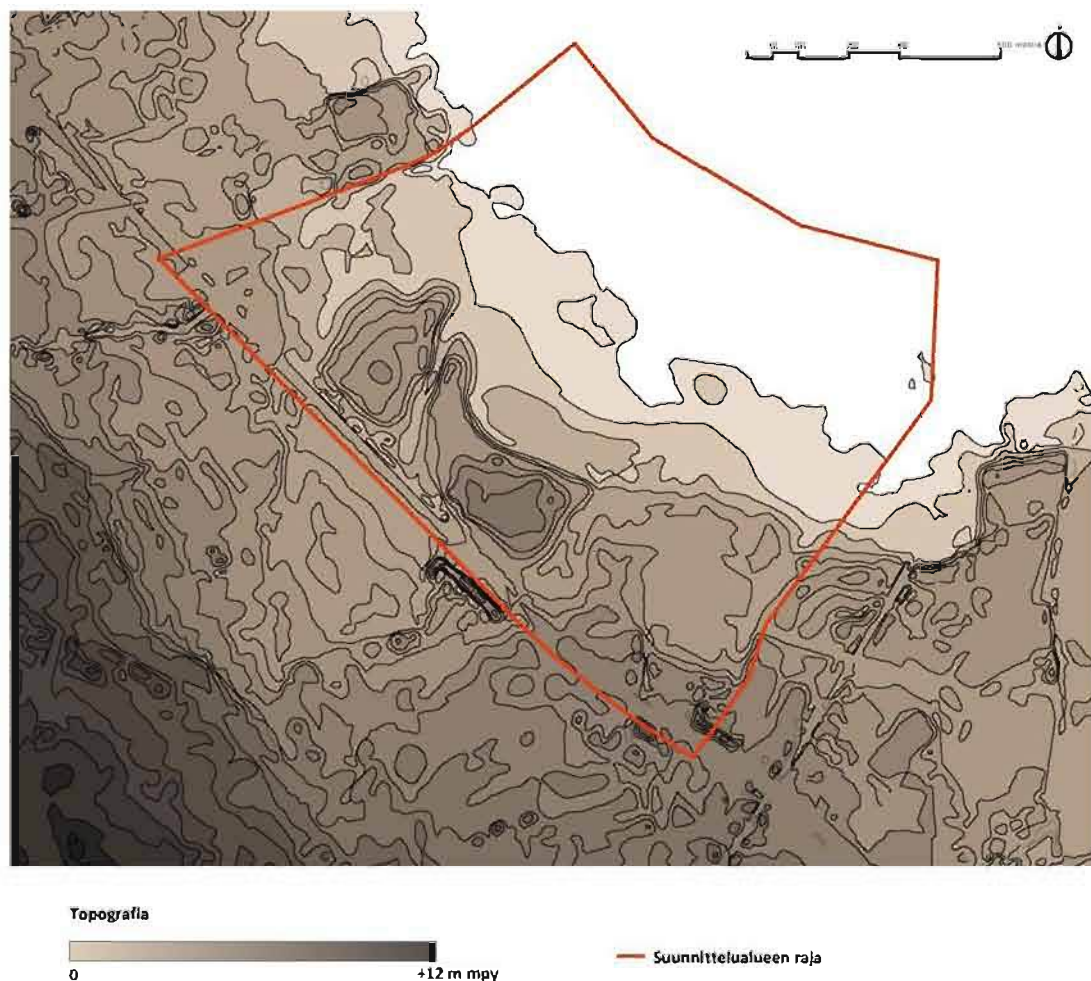
4.6 Maisemarakenne

Maisemarakenne muodostuu vedenjakajista, laaksoista, joihin vedet kerääntyvät, ja niiden väliin jäävistä rinteistä. Selvitysalueen maisemarakenne toistaa lähialueille tyypillistä muotoa. Alueen topografia on hyvin matalaa ja korkeuserot ovat luontaisesti vähäisiä, koska alue on kokonaisuudessaan vasta paljastunutta merenpohjaa. Alue kohoaa edelleen, maankohoamisen nopeus on alueella n. 8 mm vuodessa.

Selvitysalue rajautuu merenrantaan ja ulottuu noin 500 metrin etäisyydelle nykyisestä rantaviivasta. Luontaisesti alue kohoaa tasaisesti mantereelle päin ja maanpinta on 500 metrin etäisyydellä noin 3–5 m merenpinnan yläpuolella. Salonrannan alueella selvitysalueen eteläosat ulottuvat jo hieman korkeammalle ja kuivemmalle moreenikumpareelle, joka on osa muinaista Oulunsalon saarta. Selvitysalueen topografia eroaa Lassirannan alueella lähialueiden topografiasta laajoista maanlajitusalueista johtuen. Lajitusalue on muotoiltu loiviksi ja laajoiksi kumpareiksi (Kuva 7) Kumpareet nousevat korkeimmillaan 5,5 m merenpinnan yläpuolelle.

Selvitysalueella ei ole varsinaisesti erotettavissa laaksoja, rinteitä tai vedenjakajia. Koko alue voidaan nähdä laajana laaksona tai loivana ja laakeana rinteinä, jonka laki muodostuu selvitysalueen ulkopuolelle Oulunsalon keskustaan.

Merenranta on hallitsevassa asemassa alueen maisemarakenteessa. Meren lisäksi alueelle ei sijoitu varsinaisesti muita luontaisia vesistöjä. Metsät ja vanhat peltoalat on ojitettuja. Alueelle sijoittuu yksi lyhyt luontainen ojauoma, Pasko-oja, Lassilanrannan pohjoisosassa, joka sekin on suunnittelualueella ihmisen muotoilema.

Kuva 7. Suunnittelualue on topografialtaan luontaisesti hyvin tasainen. Korkeusvaihtelua muodostuu lajitusmaiden alueelle.

4.7 Maisemakuva

Maisemakuvalla tarkoitetaan maisemarakenteen silmin havaittavaa ulkoasua. Maisemakuvan muodostavat maaston muodot, reuna-alueet, yksittäiset elementit, kasvillisuus ja ihmisen luomat keino-muodot. Äänimaisema ja mielikuvat muovaavat myös maisemakuvasta muodostuvaa kokonaisuutta, jolloin havainnoijan omat arvot, tunteet ja tiedot alueesta vaikuttavat lopullisen maisemakuvan syntymiseen. Tässä tarkastelussa keskitytään ainoastaan maiseman fyysisiin elementteihin maisema-kuvan muovaajana.

Selvitysalueen maisemakuva on ollut jatkuvassa muutostilassa, johtuen osin alueen maankohoamisesta. 1800-luvun puolivälin kartassa selvitysalue on vielä suurelta osin merenpinnan alla (Kuva 8) (www.vanhakartta.fi). Selvitysalueen maisemakuva on muuttunut voimakkaimmin kolmen viimeisimmän vuosikymmenen aikana, kun peltoviljely on vähentynyt ja aluetta on rakennettu. Selvitysalueen maisemakuva on muodostunut aiemmin avoimista peltoalueista ja peltoalueiden välisistä luonnontilaisista metsä- ja rantaniittyalueista (Kuva 9 ja 10). Maisema on ollut avarampi ja avoimempi kuin nykytilanteessa. Asutus on sijoittunut kauemmas merenrannasta, lähemmäs Oulunsalon kirkonkylää.

Kuva 8. Ote vanhasta kartasta vuodelta 1856 (www.vanhakartta.fi, Kalbergin kartasto R VIIIa). Selvitysalue on ollut vielä suurelta osin veden peittämää aluetta.

Kuva 9. Vuoden 1953 kartassa selvitysalue on ollut suurelta osin viljelyaluetta ja metsää.

Kuva 10. Vielä vuoden 1989 kartassa suunnittelualueen ja sen lähiympäristön maankäyttö on pitkälti muuttumatonta 1950-luvun tilanteeseen verrattuna.

Selvitysalueen maisemakuvassa on kaksi hallitsevaa elementtiä: meri ja selvitysalueen toiselle reunalle sijoittuva Hailuodontie. Molemmat elementit rajaavat aluetta voimakkaasti muodostaen selkeät reunavyöhykkeet. Rajaavien elementtien välinen alue on maisemallisesti melko jäsentymätöntä, missä on toisaalta selvästi havaittavissa ihmisen vaikutus ja toisaalta luonnon maisemaa muovaava vaikutus.

Maisemakuva on suurelta osin sulkeutunutta, vaikka merenranta ja merenrantaniityt ovatkin hallitsevassa asemassa selvitysalueen maisemakuvassa. Avointa viljelyaluetta on jäljellä enää vain pieni pelto selvitysalueen länsireunalla (Kuva 12). Hailuodontien varrella selvitysalueen rajalla on myös avoin peltoalue, joskin senkin toinen puoli on otettu asuinrakennuskäyttöön. Merenrannassa korkeaksi kasvava rantakasvillisuus katkaisee näkymät maanpinnan tasosta tarkasteltuna. Entiset peltoalueet ovat pensoittuneet ja kasvaneet voimakkaasti umpeen (Kuva 13). Osa peltoalueista on myös otettu maanlajitysalueeksi. Laajimmat avoimet maisematilat sijoittuvatkin nykyisin maanlajitysalueiden lakiosiin, jotka eivät ole vielä ehtineet kasvaa umpeen (Kuva 11). Avointa maisematilaa on myös asuintonttien lähialueilla, joita pidetään avoimina säännöllisellä nurmen leikkaamisella.

Pensas- ja metsäalueet ovat maisematilaltaan sulkeutuneita, mutta tilojen sulkeutuneisuuden aste vaihtelee kasvillisuusvyöhykkeiden mukaan, mikä on tyypillistä maankohoamisrannikon sukkessiovyöhykkeille. Pensasvyöhyke on pääosin hyvin tiheää, ja näkymät jäävät hyvin lyhyiksi. Maisematila on hyvin sulkeutunut ja vaikeakulkuinen. Metsäisillä alueilla maisematila on yhä sulkeutunutta, mutta näkymiä avautuu puuston lomitse. Sulkeutuneiden alueiden lomassa on myös merenrantaan johtavia polkuja, joille ympäröivä kasvillisuus muodostaa tunnelmallisen kehiksen (Kuva 14).

Maisemakuvassa korostuvat vanhemmat metsäalueet vanhemman ja kookkaamman puustonsa ansiosta (Kuva 15). Nämä metsäalueet muodostavat myös reunavyöhykkeitä ja toimivat maisemallisina tilanjakajina etenkin Salonrannan alueella sekä Lassilanrannan ja Matikanrannan välissä. Metsäalueilla on myös havaittavissa vielä kohoavan merenrannikon sukkessiovyöhykkeet, vaikka metsät ovatkin osin metsätaloustaloudessa eivätkä siten ole täysin luonnontilaisia. Metsäiset alueet soveltuvat hyvin vaihtelevaksi virkistyskäyttöympäristöksi sekä toimisivat myös hyvinä opetuskohteina alueen koululaisille.

Asutus on sijoittunut luoteiskulmaan Matikanrannan alueelle sekä kaakkoiskulmaan Kallenrannan asutusalueelle merenrannan läheisyyteen. Asutus on suhteellisen uutta ja modernia. Talot ovat kookkaita ja pääosin kaksikerroksia, jolloin asunnoista avautuu näkymiä Kempeleenlahden yli kohti Oulun kaupunkia. Selvitysalueen lähiympäristössä on laajoja selvitysalueeseen liittyviä asutusalueita.

Kempeleenlahden suunnasta tarkasteltuna selvitysalue näyttäytyy suurelta osin lähes luonnontilaisen näköisenä merenranta-alueena. Matikanrannan avoin ja muokattu rantavyöhyke erottuu selkeästi rantamaisemassa. Kallenrannan asutus ei korostu rantamaisemassa merkittävästi, koska korkea rantakasvillisuus pehmentää näkymää.

Kuva 11. Maanlajitysalueiden lakialueet muodostavat nykytilanteessa selvitysalueen laajimmat avoimet maisematilat.

Kuva 12. Selvitysalueella on aiemmin ollut paljon avoimia peltoalueita. Nykyisin alueelle sijoittuu vain yksi pieni pelto Hailuodontien varrella. Peltoalueen takana oleva masto nousee peltoa hallitsevammaksi elementiksi maisemassa

Kuva 13. Vanhat pellot ovat pensoittuneet voimakkaasti. Taustalla vanha metsä muodostaa reunavyöhykkeen ja tilanjakajan maisemaan.

Kuva 14. Merenranta on hankalasti saavutettavissa metsän ja tiheästi kasvavan pensasvyöhykkeen takana. Kapeat polut johdattavat merenrannalle. Kasvillisuus muodostaa kehukset poluille.

Kuva 15. Salonrannan metsissä kasvaa selvitysalueen vanhinta puustoa. Metsät ovat talouskäytössä, mutta soveltuvat hyvin esimerkiksi virkistyskäyttöön sekä toimivat samalla tärkeänä viheryhteytenä ja ekologisena käytävänä Oulunsalon ja Oulun viheralueverkostossa.

4.7.1 Näkymät

Selvitysalueen ainoat pitkät näkymät muodostuvat Hailuodontietä pitkin tiemaisemaan sekä rannassa avoimelle merialueelle (Kuva 16). Hailuodontien pitkä näkymä muodostuu suoraviivaisesti tielinjaa pitkin (Kuva 18). Tien laitaan kasatut läjitysalueet kaventavat näkymän hyvin kaukalomaiseksi tilaksi. Merialueella näkymät ovat avoimet, mutta kasvillisuus katkaisee ne rantavyöhykkeeseen.

Kuva 16. Merenrantaniityt ovat avoimia ja niiltä avautuu paikoin pitkiä näkymiä. Osin korkea rantakasvillisuus estää näkymät maanpinnan tasolta tarkasteltaessa.

Kuva 17. Selvitysalueen kaakkoisosaan sijoittuu suhteellisen uusi ja tiheästi rakennettu Kallenrannan asuinalue. Talot ovat kaksikerroksisia, mikä mahdollistaa näkymät asunnoista merelle.

Kuva 18. Hailuodontie muodostaa pitkän avoimen näkymän.

4.7.2 Tärkeät reunavyöhykkeet

Vanhat metsät, Hailuodontie ja merenranta muodostavat selkeimmät reunavyöhykkeet selvitysalueella. Hailuodontie rajaa maisematilan suoraviivaisesti kahtia ja tekee näkymästä yksitoikkoisen ja tylsän. Merenranta on alueen luontainen reunavyöhyke. Luonnontilainen ranta on maisemallisesti mielenkiintoinen ja monivivahteinen. Vanhat metsät toimivat alueella tilanjakajina ja tuovat jäsentyneisyyttä selvitysalueen maisemaan. Vanhat metsät muodostavat myös maisemaan historiallisen kerroksen, josta on "luettavissa" entisten peltoalueiden sijainnit.

4.7.3 Maisemahäiriöt

Selvitysalueella ei ole laajoja maisemavauriokohteita, kuten maa-ainesten otto paikkoja tai suuria voimajohtoja. Hankealueelle sijoittuu lähinnä pienialaisia maisemahäiriöitä. Selkeimmät maiseman alkuperäistä olemusta rikkovat elementit selvitysalueella ovat suoralinjainen Hailuodontie sekä maanläjitysalueet.

Umpeenkasvaneet peltoalueet ovat hankalakulkuisia ja muodostavat näkemäesteitä. Telemasto Lassilanrannan lounaispuolelle jäävällä metsäalueella voidaan kokea maisemahäiriönä, mutta on samalla myös maisemassa erottuva kiintopiste.

Puutarhajätteen levitysalueet asuinrakennusten lähellä tonttien ulkopuolella ovat maisemahäiriöitä. Puutarhajätteen levittäminen tonttien ulkopuolelle mahdollistaa puutarhakarkulaisten leviämisen ympäröivään luontoon. Puutarhakarkulaisten leviäminen etenkin arvokkaille rantaniityille tulee estää. (Kuva 19).

Kuva 19. Puutarhajätettä on levitetty monin paikoin asuinrakennusten läheisyyteen tonttien ulkopuolelle.

5 Maiseman ominaispiirteet ja arvokkaat kohteet

Selvitysalueen maiseman ominaispiirteet ja arvokkaat kohteet muodostuvat alueen maisemakuvan historiasta ja kehityskaaresta yhdistettynä alueen nykyiseen maisematilaan. Selvitysalueen maiseman arvokkain osa-alue on merenranta ja rantaniityt, joskin niiden havaitseminen mantereen puolelta on haasteellista. Merenranta on kuitenkin alueen vetovoimaisin tekijä.

Kapeahkot merenrannasta kohti mannerta suuntautuneet metsäalueet Salonrannan alueella ja Lassilanrannan luoteisreunalla toimivat maisemallisina tilanjakajina ja luovat hyvät puitteet laajemman viheralueverkoston viherkäytäviksi ja virkistysalueiksi. Metsätalouden toimenpiteistä huolimatta metsissä on havaittavissa selvästi maankohoamisrannikon sukkessiovyöhykkeet, mikä lisää metsäalueiden arvoa myös monipuolisen ja vaihtelevan maiseman ansiosta. Salonrannan metsäalueelle sijoittuu viehättävä polku, joka johtaa aina merenrantaan saakka.

Kuva 20. Kempeleenlahden vastarannalla maisemaa hallitsevat tuulivoimalat ja sataman rakenteet.

6 Kallio ja maaperä

Selvitysalue sijaitsee Kempeleenlahden pohjukassa, missä kalliooperän ylimmän osan muodostaa ns. Muhoksen muodostumaan kuuluva siltti- ja savikivimuodostuma. Sedimenttikiven paksuus on suurimmillaan jopa kilometri. Kivet koostuvat mm. hienorakeisista savista. Jonkin verran esiintyy myös konglomeraatteja ja hiekkakiviä.

Alueen maaperä muodostuu lähes kauttaaltaan hienosta hiedasta ja hiesusta. Salonpään alueella ja läjitysalueiden koillispuolella maaperä muodostuu pääosin sora-, hiekka- ja hietamaista.

7 Pinta- ja pohjavedet

7.1 Pintavedet

Selvitysalue sijoittuu Kempeleenlahden etelärannalle, Perämeren alueelle. Kempeleenlahden pohjoisrannalla Perämereen laskeva Oulujoki vaikuttaa lahden pintavesien laatuun. Oulujoen valuma-alue käsittää suuren osan Kainuusta ja se kerää vetensä laajalta alueelta (22 900 km²).

Valuma-aluejaossa selvitysalue sijoittuu Perämeren rannikkoalueen (84) päävaluma-alueelle ja Oulujoen-Iijoen vesienhoitoalueelle (VHA4). Alemmissa valuma-alueiden jakovaiheissa Oulunsalonnieniemi on merenrannalla sijaitseva välialue (84V107), eli sinne ei tule valumaa ympäröiviltä alueilta. Oulunsalon niemelle kertyvät valumavedet purkautuvat purojen ja ojien kautta Perämereen. Selvitysalueen itäpuolelta Kempeleenlahden pohjukkaan purkautuu Vääräoan valuma-alueen (84.108) vedet ja Kempeleenlahden pohjoisreunalta lahteen laskee Oulujoen lisäksi valumavesiä Oulun välialueelta (84V109).

Selvitysalueelle, Lassinrannan pohjoisosaan sijoittuu yksi lyhyt luontainen ojauoma, Pasko-oja. Oja on osin ihmisen muotoilema ja siten ei täysin luonnontilainen. Lisäksi alueella on lukuisia pelto- ja metsäoja.

7.2 Pohjavedet

Selvitysalueen läheisyydessä, sen eteläpuolella sijaitsee Salonselän ja itäpuolella Kempeleenharjun pohjavesialue. Etäisyyttä Salonselän pohjavesialueeseen (11567991) on noin 1,5 kilometriä ja Kempeleenharjun pohjavesialueeseen (11244001) lyhimmillään noin 500 metriä.

8 Luonto

8.1 Kasvillisuus

Selvitysalue vaihtuu maankohoamisrannikon kehityssarjoille tyypillisesti merenrantaniitystä, pensasvyöhykkeen kautta merenrantametsäksi (liite 1). Selvitysalueen itäosassa sijaitsee luonnonsuojelulain 29 § nojalla suojeltu Kallenrannan merenrantaniitty (LTA205937). Kallenrannan merenrantaniitty on edustava merenrantaniitty Oulun seudulla ja se on luontotyyppinä suojeltu. Se on säästynyt pensoittumiselta ja ruovikoitumiselta ympäröiviä alueita paremmin. Selvitysalueen keskivaiheilla Hailuodontien koillispuolella sijaitsee laaja täyttömaakenttä, jonka kasvillisuus on ruderaattimaille tyypillistä ja koostuu pääasiasta heinistä (Kuva 22). Alueelta ei ollut tiedossa, eikä maastokäyntien yhteydessä havaittu uhanalaisten lajien tai EU:n luontodirektiivin liitteen II tai IV liitteen lajien esiintymisiä.

Kuva 21. Selvitysalueella on havaittavissa maankohoamisrannikolle tyypillinen kehityssarja.

Kuva 22. Hailuodontien koillispuolella sijaitseva täyttömaakenttä.

Lukuun ottamatta ojansuiden lähiympäristöä, merenrantaa reunustaa lähes läpitunkematon ja leveä järviuokkasvusto (*Phragmites australis*). Lähimpänä vesirajaa esiintyy kapea pääosin kaisloista (*Schoenoplectus* sp.) koostuva vyöhyke. Ruovikon jälkeinen alue koostuu heinä- ja saraniityistä (Kuva 23). Rantaniityllä esiintyy pullo- (*Carex rostrata*), vesi (*C. aquatilis*)- ja tupassaran (*C. nigra* ssp. *juncella*) kasviyhdyskuntia, lisäksi paikoin runsaana esiintyy luhtakastikkaa (*Calamagrostis stricta*) sekä heiniä, kuten röllejä (*Agrostis* sp.). Ruohokasveista niityiltä havaittiin kurjenjalkaa (*Comarum palustre*), myrkkypeukalo (*Cicuta virosa*), suoputkea (*Peucedanum palustre*), luhtakuusiota (*Pedicularis palustris*), rantanätkelmää (*Lathyrus palustris*) ja terttualpia (*Lysimachia thyrsiflora*). Merenrantaniitty on pensoittumisen ja ruovikoitumisen seurauksena kaventunut vuoden 2000 tilanteeseen nähden (Ylitulkkila 2000). Järviuokkaa esiintyy paikoin vähäisiä määriä pensaskerrokseen asti. Ruovikoituminen ja pensoittuminen ovat heikentäneet merenrantaniityn edustavuutta.

Rantaniitty vaihtuu yhtenäiseksi pensavyöhykkeeksi (Kuva 24). Pensasvyöhykettä vallitsevat kiiltopajukasvustot (*Salix phylicifolia*). Kenttäkerroksessa esiintyy muun muassa pullo- ja jokapaikansaraa (*C. nigra*), mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*), kurjenjalkaa sekä suomyrttiä (*Myrica gale*). Ruohokanukkaa (*Cornus suecica*) esiintyy paikoin runsaasti.

Kuva 23. Merenrantaniitty.

Kuva 24. Rantaniitty vaihtuu pensasvyöhykkeeseen.

Suksessiosarjassa pensasvyöhykettä seuraavat merenrantametsät. Pensasalue vaihtuu koivujen (*Betula* sp.) ja harmaalepän (*Alnus incana*) vallitseviin metsäalueisiin, paikoin esiintyy alueen maankohoamisrannikolle tyypillistä mesiangervotyyppin (FIT) lehtometsää. Kenttäkerroksessa on ajoittain havaittavissa rantaniityn kasvillisuutta. Lisäksi maastokäynnillä havaittiin muun muassa metsälauhaa (*Deschampsia flexuosa*), metsätähteä (*Trientalis europaea*), isotalvikkia (*Pyrola rotundifolia*) ja oravanmarjaa (*Maianthemum bifolium*). Selvitysalueen koillis-/pohjoispuolella metsät ovat suurelta osin kulttuurivaikutteisia, myös alueen kaakkoisosassa sijaitsee laajahko pensoittunut entinen pelto-/laidunalue. Ruostuneet piikkilanka-aidat muistuttavat alueiden entisistä käyttömuodoista. Kulttuurivaikutteisten metsien puusto koostuu koivusta, harmaalepästä ja pihlajasta (*Sorbus aucuparia*). Alueella sijaitsevien ojien reunamilla esiintyy lisäksi pajuja. Pensaskerroksessa esiintyy pajujen ja pienikokoisten puuyksilöiden lisäksi punaherukkaa (Kuva 25). Alue vaihtuu Hailuodontietä kohti kuusi- ja mäntyvaltaiseksi sekametsäksi.

Maankohoamisrannikon suksessiosarja on selkeämmin havaittavissa selvitysalueen kaakkois-/itäosassa, täytemaa-alueen ja entisen peltoalueen välisellä alueella. Alueen metsät vaihtuvat pensasvyöhykkeen jälkeen paikoin runsaasti ruohokanukkaa esiintyväksi koivuvaltaiseksi metsäksi (Kuva 26). Koivikon jälkeen alue vaihtuu kuusisekametsän kautta kohti kuivan kankaan mäntymetsää (Kuva 27). Kuusi- ja mäntymetsien alueilla esiintyy paikoin pieniä soistumia ja ympäröivää metsää rehevempiä laikkuja. Alueen varttuneemmat havumetsät ovat metsätalouskäytössä.

Selvitysalueella on havaittavissa maankohoamisrannikon kehityssarja merenrantaniitystä havupuuvallaiseen kangasmetsään. Alueen entiset käyttömuodot ilmenevät metsittyneiden ja pensoittuneiden pelto- ja laidunalueiden muodossa. Merenrantaniityt ovat kaventuneet ruovikoitumisen ja pensoittumisen johdosta vuoden 2000 tasosta. Avointa merenrantaniittyä esiintyy Kallenrannan luonnonsuojelualueella. Selvitysalueella sijaitsevat varttuneemmat metsäalueet ovat metsätalouskäytössä ja turvemaa-alueet paikoin ojitettuja. Näin ollen alueella esiintyvät maankohoamisrannikon kehityssarjat ovat menettäneet luonnontilaisuutensa, varsinkin suksessiosarjan loppuvaiheen seka- ja havumetsävaiheiden osalta. Edustavin kehityssarja sijaitsee täytemaa-alueen ja itäosassa sijaitsevan hylätyn peltoalueen välisellä alueella.

Kuva 25. Selvitysalueen koillisosissa sijaitseva kulttuurivaikuttainen metsä-alue.

Kuva 26. Pensasvyöhykkeen jälkeistä koivikkoa selvitysalueen itäosassa.

Kuva 27. Mäntyvaltainen sekametsä selvitysalueen itaosassa, Hailuodontien läheisyydessä.

8.2 Eläimistö

Tätä selvitystä varten laadittiin erilliset pesimälinnusto- ja viitasammakkoselvitykset (*Rana arvalis*). Lisäksi maastokäyntien yhteydessä tarkkailtiin muiden eläinten esiintymistä selvitysalueella. Muista eläimistä alueelta havaittiin merkkejä hirven (*Alces alces*), metsäkauriin (*Capreolus capreolus*), ketun (*Vulpes vulpes*) ja siilin (*Erinaceus europaeus*) oleskelusta. Hyönteislajistoa ei tämän selvityksen yhteydessä selvitetty.

8.2.1 Viitasammakko (*Rana arvalis*)

Viitasammakko on n. 5–7 cm pitkäksi kasvava sammakkoeläin. Se on selkäpuoleltaan harmaanruskea ja harvakseltaan tummien laikkujen peittämä. Viitasammakko on hoikkakuonoisempi kuin sammakko (*Rana temporaria*) ja siltä usein puuttuu sammakolta löytyvä vatsan marmorikuviointi. Viitasammakon voi tunnistaa myös sisimmän takavarpaan kovan kyhmy (metatarsaalikyhmy) pituudesta. Sen pituus on vähintään puolet sisimmän varpaan pituudesta.

Lajin esiintyminen on luotettavimmin selvitettävissä soidinaikaan huhti- ja toukokuussa, kuuntelemalla koiraiden pulputtavaa kutuääntelyä. Soitimen ollessa kiivaimmillaan kutuääntelyä voidaan havaita kaikkina vuorokaudenaikoina, ääntelyn ollessa kuitenkin voimakkainta auringonlaskun jälkeen. Ääntelevien koiraiden lisäksi kutupaikoilla on naaraita ja todennäköisesti myös ääntelemättömiä nuoria koiraita.

Viitasammakon levinneisyys kattaa lähes koko Suomen, pohjoisin havainto on Ivalosta. Lajin esiintymistiheyden vaihtelu on suurehkoa (Terhivuo 1993). Lapin havainnot perustuvat vain muutamiin havaintoihin. Elinympäristönään se suosii merenlahtia, järvien rantamia ja räme- ja aapasoita.

Viitasammakko on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu ja EU:n luontodirektiivin liitteen IV (92/43/EEC) laji. Luontodirektiivin mukaan lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Kieltoon voidaan hakea poikkeuslupaa alueelliselta ELY-keskukselta. Poikkeuslupan myöntämisen edellytyksenä on, että lajin suotuista suojelutaso ei heikkene, hankkeella ei ole muuta toteuttamisvaihtoehtoa ja hanke on yhteiskunnan edun mukainen.

8.2.1.1 Aineisto ja menetelmät

Lajin potentiaaliset elinympäristöt määritettiin käyttäen peruskartta-aineistoa, ortoilmakuvia ja alueelta aiemmin tehtyjä luontoselvityksiä. Selvitysalueella käytiin kuuntelemaan viitasammakon soindinäntelyä 14. ja 15.5.2014 kello 22.00–00.30 välisenä aikana. Kempeleenlahden ranta kuljettiin läpi, pysähdellen kuuntelemaan kutuääntelyä 10–15 minuutin ajaksi noin 150 metrin välein. Lisäksi kutuääntelyä kuunneltiin selvitysalueen läpi virtaavien ojien varsilla. Sää oli molempien maastokäyntien aikaan selkeä ja puolipilvinen, tuuli oli heikkoa ja kuuluvuus hyvä. Havainnointia häiritsi rantaluhdalla pesivien kahlaaja- ja sorsalintujen voimakas ääntely.

8.2.1.2 Tulokset

Selvitysalue kuuluu viitasammakon levinneisyysalueeseen ja alueelta on aiempi havainto viitasammakon esiintymisestä vuodelta 2010 (Ramboll 2011 a). Maastotöiden yhteydessä 14.–15.5.2014 ei havaittu merkkejä lajin esiintymisestä selvitysalueella. Kempeleenlahden tiheä ja paikoin leveä järviruokakasvusto ei ole erityisen soveltuva viitasammakon elinympäristöksi.

Selvitys suoritettiin viitasammakon kutuaikaan. Samanaikaisesti tämän selvityksen kanssa suoritettiin viitasammakkoselvitys Haukiputaan alueella noin 25 kilometriä pohjoiseen Oulunsalosta. Haukiputaan selvityksessä havaittiin viitasammakon kutuääntelyä.

8.3 Linnusto

Suunnittelualueen pesimälinnusto on runsas ja monilajinen. Rantaniittyjen kaventumisesta huolimatta alueella esiintyy vielä useita rantaniittyjä suosivia lintulajeja. Selvityksessä havaittu vesi- ja rantalinnusto parimäärineen on esitetty taulukossa (Taulukko 1). Kempeleenlahdella sijaitseva Oulun seudun kerääntymisalue on selvitysalueella lähinnä sijaitseva kansallisesti (FINIBA 810230) ja kansainvälisesti (IBA 028) tärkeä linnustoalue. FINIBA-alue sijoittuu osin selvitysalueen vesialueelle ja IBA-alue selvitysalueen itä- ja pohjoispuolelle.

Taulukko 1. Selvitysalueen vesi- ja rantalinnusto parimäärineen.

Laji		Parimäärä
Sinisorsa	<i>Anas platyrhynchos</i>	6 paria
Tavi	<i>Anas crecca</i>	4 paria
Jouhisorsa	<i>Anas acuta</i>	1 pari
Lapasorsa	<i>Anas clypeata</i>	5 paria
Haapana	<i>Anas penelope</i>	2 paria
Harmaasorsa	<i>Anas strepera</i>	1 pari
Tukkasotka	<i>Aythya fuligula</i>	4 paria
Ruskosuohaukka	<i>Circus aeruginosus</i>	1 pari
Luhtakana	<i>Rallus aquaticus</i>	1 pari
Töyhtöhyppä	<i>Vanellus vanellus</i>	3 paria
Taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>	5 paria
Punajalkaviklo	<i>Tringa totanus</i>	2 paria
Rantasipi	<i>Actitis hypoleucos</i>	1 pari
Kuovi	<i>Numenius arquata</i>	2 paria
Tylli	<i>Charadrius hiaticula</i>	1 pari
Keltävästäräkki	<i>Motacilla flava</i>	1 pari
Ruokokerttunen	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	7 paria
Punavarpen	<i>Carpodacus erythrinus</i>	3 paria
Pajusirkku	<i>Emberiza schoeniclus</i>	4 paria

EU:n lintudirektiivin liitteen I (79/409/ETY) lajeista alueella havaittiin pesimäaikana ruskosuohaukka ja teeri. Ruskosuohaukan pesintä epäonnistui ja teeren osalta ei saatu varmuutta lajin pesinnästä alueella. Näiden lisäksi alueella ruokailee tai pysähtyy muuttoaikoina useita eri lintudirektiivin liitteen I lajeja, kuten kala- (*Sterna hirundo*), lapintiiroja (*S. paradisaea*) ja laulujoutsenia (*Cygnus cygnus*).

Kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2010) vaarantuneiden lajien (VU) ryhmään kuuluvista lajeista alueella havaittiin jouhisorsa, tukkasotka ja keltävästäräkki ja silmälläpidettävistä lajeista (NT) tylli, punajalkaviklo, rantasipi ja punavarpunen. Alueen pensaikkojen pesimälinnusto koostuu sille tyyppillisistä lajeista. Pensaikkoalueella havaittiin muun muassa ruokokerttunen, lehtokerttu sekä punavarpunen. Suunnittelualueen ulkopuoleisella maankaatopaikkaan ja Hailuodontiehen rajautuvalla pelolla pesivät töyhtöhyppä, taivaanvuohi ja punajalkaviklo.

Vuonna 2007 alueella pesi erittäin uhanalainen (EN) (Rassi ym. 2010) mustapyrstökuiri (*Limosa limosa*) (Pöyry Environment 2007). Lajista ei tämän selvityksen yhteydessä tehty havaintoja.

Pesimälinnustaselvityksessä käytetyt menetelmät ja yksityiskohtaisemmat tulokset on esitetty alueen pesimälinnustaselvityksessä (Suomen Luontotieto Oy, 2014) liitteessä 4.

8.4 Ekologiset yhteydet

Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, VILMO-ohjelmassa Kempeleenlahden ranta-alue on mainittu tärkeänä kehitettävänä viheralueverkoston osana. Alue yhdistyy viheryhteyksien kautta etelään Oulunsalon taajaman suuntaan ja siellä sijaitseviin Kirkonpuiston, Viljapuisto - Koulu- puiston ja Papinjärvi – Pitkäkangas – Pellonpään viheralueisiin (Kuva 6 ja Kuva 28). Merialueen tarjoama yhteys on myös huomionarvoinen alueen ekologisia yhteyksiä tarkasteltaessa. Ekologisten yhteydet ehkäisevät alueen eristäytymistä ja edesauttavat alueen luonnon monimuotoisuuden säilymistä.

Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus Viheralueverkosto, Oulunsalo

Kartta 5.1

Toiminnalliset viheryhteydet

- Oleva virkistysyhteys viheralueella
- Virkistysyhteyden tarve viheralueella
- Viheryhteyden tarve rakennetulla alueella
- ||||| Keskuspuisto (keskeinen virkistysalue)
- Virkistysalue (VL) (lähdeviittaus 2)
- Maa- ja metsätalousvälinen alue (M, MA, MU) (2)
- Hautausmaa-alue (EH) (2)

Ekologiset yhteydet

- Vesistö ekologisenä yhteytenä
- Monimuotoisuuskeskittymä (4)
- Uhanalaiskeskittymä (4)
- Suojelualue (3)
- Natura-alue (1)

Rakennettu alue (3)

Rakentamiseen varattu alue* (2)

Lähte:

- 1) Suomen ympäristökeskuksen OIVA-aineisto 11/2013
- 2) Oulunsalo, keskeisten alueiden yhteisöarvio 2010
- 3) Oulun kaupungin toimittamat aineistot 11/2013 - 6/2014
- 4) Oulun luonnon monimuotoisuusarviot 11/2013

* Arvio-alue sekä uudet ja täydennettävät PT- ja TP-alueet

Ekologinen yhteys : yhteys, joka palvelee monen eliölajin liikkumista ja leviämistä.
Viheryhteys: taajempia viheralueita yhdistävä viheralue, joka palvelee
a) ihmisten liikkumista ja virkistytymistä tai
b) eliöiden liikkumista ja leviämistä tai
c) molempia näistä

Kuva 28. VILMO-ohjelmassa esitetty Oulunsalon alueen viheralueverkosto. Selvitysalueen rajausta lisätty karttaan (musta katkoviivaraja).

9 Suositukset maankäyttöön

Selvitysalueen vetovoimatekijät ja tärkeimmät arvot kiteytyvät alueen merellisyyteen. Selvitysalueen tulevaa maankäyttöä suunniteltaessa tulee huomioida alueen muutamia arvokkaita kohteita sekä kiinnitettävä huomiota alueen maisemakuvan muutokseen. Alueelle sijoittuu yksi luonnonsuojelulain perusteella suojeltu luontotyyppi, Kallenrannan merenrantaniitty.

Selvitysalueella ei ole metsälain tai vesilain nojalla suojeltavia luontotyyppisiä tai Natura 2000 –verkostoon kuuluvia alueita. Alueella ei ole valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, eikä perinnemaisemakohteita. Alueella tai sen välittömässä lähiympäristössä ei sijaitse kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennettuja ympäristöjä, jotka tulisi huomioida alueen maankäytön suunnittelussa.

Alueen maankäytön suunnittelun myötä voidaan parantaa ja jäsentää alueen yleistä maisemakuvaa, sekä korostaa alueen merellisyyttä ja merenrantaniittyjen tärkeää asemaa luonnon monimuotoisuuden lisääjinä. Maankäytön suunnittelun avulla voidaan parantaa myös alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia ja eheyttää viheralueverkostoa. Oulunsalonrannan maankäyttösuositusten laadinnassa on huomioitu Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus –suunnitelman (VILMO) suositukset Oulunsalon osalta. Alueen maankäyttösuositukset on esitetty raportin liitteessä 3.

9.1 Säilytettävät alueet ja elementit

Merenrantaniitty:

Alueen maankäytön muutoksilla ei saa heikentää merenrantaniittyjen luonnontilaisuutta. Etenkin Kallenrannan suojeltu luontotyyppi tulee säilyttää. Suositeltavaa olisi perustaa suojelualueen ympärille suoja- vyöhyke, jolle ei saa rakentaa, eikä osoittaa muuta ympäristöä voimakkaasti muuttavaa tai rasittavaa toimintaa. Tällöin kohteen hoito voitaisiin toteuttaa esimerkiksi laidunnuksella. Laidunnus puolestaan korostaisi alueen merellisyyttä ja toisi ranta-alueelle takaisin perinteistä maankäyttöä, sekä pitäisi alueen maiseman luonnonmukaisesti hoidettuna ja avoimena. Merenrantaniittyjen säilyttäminen ja hoito edistää viheralueverkoston eheyttämistä sekä mahdollistaa yhtenäisen viheryhteyden säilymistä Kempeleenlahden ranta-alueella.

Selvitysalueen rantaniittyjen edustavuus on heikentynyt pääasiassa ruovikoitumisen seurauksesta. Ainakin osa rantaniityistä olisi hyvä säilyttää niittyinä luonnon- ja maiseman monimuotoisuuden ylläpitämiseksi. Rantaniityt vaativat kuitenkin hoitotoimia, jotta ne saadaan edustavaan kuntoon.

Rantaniittyjen suojeleminen maankäytön muutoksilta on myös pesimälinnuston kannalta perusteltua. Alueen pesimälinnusto on runsas laji- ja parimääriä tarkasteltaessa.

Merenrantaniittyjen hoitaminen edesauttaa myös näkymien säilymistä mantereelta merelle päin, mutta säilyttää myös vehreän rantanäkymän mereltä ja Kempeleenlahden vastarannalta tarkasteltuna.

Maankohoamisrannikon kehityssarjat:

Selvitysalueelle sijoittuvat maankohoamisrannikon kehityssarjat eivät ole luonnontilaisia. Luonnontilaisuus on heikentynyt viimeistään puuston järeytyessä metsätaloustalouden ja ojitusten seurauksena. Alueen merenrantaniityt sekä pensas- ja lehtipuuvaltaiset vyöhykkeet ovat pääosin luonnontilaisia tai sen kaltaisia ympäristöjä. Tästä johtuen selvitysalueelle sijoittuvat kapeat maankohoamisrannikon kehityssarjat olisi hyvä säilyttää osana viherverkostoa ja esimerkkinä maankohoamisrannikon kasvillisuuden muuntumisesta, vaikka ne eivät täysin luonnontilaisia ole säilyneetkään.

Etenkin Salonrannan alueella vanhimmat metsäalueet luovat oman identiteettinsä alueelle. Olemassa oleva kehityssarjan metsään sijoittuva polku voisi olla esimerkiksi hyvä pohja virkistysreitille. Kehityssarjojen säilyttäminen säilyttäisi myös pienen siivun alueen maisemakuvan historiasta.

Salonrannan metsävyöhyke, sekä Pasko-ojan varsi muodostavat myös ekologiset yhteydet sisämaalta merelle.

9.2 Näkymät, maisema- ja kaupunkikuva

Alueen maankäytön suunnittelussa tulee huomioida alueen maisemakuvaan ja viihtyisyyteen vaikuttavat näkymät. Nykyisellään Hailuodontie muodostaa suoraviivaisen pitkän ja hieman tylsän näkymän alueen toiselle laidalle. Pitkän näkymän voisi katkaista mahdollisesti uudelle asuin- tai virkistysalueelle johtavan risteysalueen järjestelyllä ja maisemoinnilla. Katunäkymää on mahdollista kehittää myös Hailuodontien reunan maisemoinnilla ja tulevilla rakentamisella.

Läjitysalueiden päältä sekä ranta-alueilta kohti merta avattavien näkymien merkitys tulee olemaan huomattava alueen maisemakuvan ja viihtyisyyden kannalta.

Meren läheisyys on syytä hyödyntää vahvasti alueen vetovoimatekijänä ja huomioida se sekä asuinrakentamisen että julkisten alueiden suunnittelussa.

9.3 Rakentamiseen soveltuvat alueet

Metsät ja pensoittuneet pellot:

Rakentamiseen soveltuvat parhaiten alueet, joilla ei ole erityisiä luonto tai maisema-arvoja ja jotka sijoittuvat hiekkamaalle. Oulunsalonrannassa rakentamiseen soveltuvia alueita on mm. vanha pensoittunut pelto sekä metsäalueet, joilla ei ole merkittäviä luonto- tai maisema-arvoja.

Selvitysalueen maisemakuva hallitsee nykytilassa suurelta osin laajat läjitysalueet. Läjitysalueet soveltuisivat hyvin viher- ja virkistysalueeksi. Aluetta voisi hyödyntää esimerkiksi ulkoilureittien ja liikuntapaikkojen suunnittelussa. Pienet korkeuserot toisivat vaihtelua ja haastetta reiteille. Erilaisia pelikenttiä olisi luontevaa toteuttaa suhteellisen tasaisen ja laajan läjitysalueen lakialueelle.

Läjitysalueiden ottaminen asutuskäyttöön voi olla haasteellista maaperän kantavuuden osalta. Rakentamisen mahdollisuutta voisi kuitenkin tarkastella. Läjitysalueille rakennettaessa asunnot sijoittuisivat ympäröivää aluetta korkeammalle, jolloin asuntoihin saataisiin luotua merinäkymiä helposti, ilman merenrantavyöhykkeen rakentamista.

Rantavyöhyke:

Rantavyöhykkeelle rakentamista ei erityisesti suositella ranta-alueen luonnon monimuotoisuuden sekä viheryhteysverkostojen säilyttämiseksi. Rantavyöhykkeelle rakentaminen edellyttäisi myös huomattavia maatäyttöjä tulvavahinkojen estämiseksi. Korkeat maatäytöt puolestaan rikkovat merenrannan maiseman ja luonnon erityispiirteet. Rantavyöhykkeelle on mahdollista osoittaa vähäistä rakentamista siellä, missä ei ole erityisiä luonto- ja maisema-arvoja. Rantavyöhykkeen rakentamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota perustamistapaan, rakentamiskorkeuteen suhteessa merenpintaan ja mahdolliseen merenpinnan nousuun, sekä maisemakuvaan. Rantavyöhykkeen rakentaminen vaikuttaa laajasti koko Kempeleenlahden maisemakuvaan.

10 Lähteet

Historialliset kartat. Kalmbergin kartasto R VIIIa vuodelta 1856. <www.vanhakartta.fi> (luettu 27.6.2014)

Kangas, Katja, Tolvanen, Anne, Keränen, Mari & Moilanen, Jenni (2013). Oulun luonnon monimuotoisuus. VILMO- Viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus. Oulun kaupunki, Oulun yliopisto, Metla.

Oulun kaupunki (2013). Oulun maisemaselvitys. Selvitys VILMO-suunnitelmaa varten.

Oulun kaupunki (2014). Oulun seudun ympäristötoimi. Selvitysalueen luontotiedot, toukokuu 2014.

Oulun kaupunki (2014). Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, VILMO-suunnitelma.

Paikkatietoikkuna (2014). Maaperäkartta 1:20 000/1:50 000. Kallioperäkartta. Kallioperä 1: 1 000 000. <www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi/kartta>

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. (2010). Päättös luonnonsuojelulain mukaisessa asiassa, POPE-LY/919/07.01/2010.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. (2014). Uhanalaisrekisterin ote, 16.5.2014.

Pohjois-Pohjanmaan liitto (1993). Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet.

Pöyry Environment Oy (2007). Oulunsalon Lassilanrannan asemakaavan luontoselvitys. Arkkitehtiasema Oy.

Pöyry Environment Oy (2008). Karhuojan rannan asemaakaava, tarkentava luontoselvitys. Oulunsalon kunta. 31.10.2008.

Ramboll Finland Oy (2011) a. Oulunsalon Salonrannan luontoselvitys. 10.10.2010, 21.1.2011 (päivitetty).

Ramboll Finland Oy (2011) b. Salonrannan merkitys maanköhoamisrannikon metsien kehityssarjojen alueena. 19.1.2011.

Väyrynen, Marko (2008). Lassilanrannan asemakaava – maisemaselvitys. Oulunsalon kunta, Hartela-Forum. Luonnos 19.3.2008.

Ylitulkkila, Sari (2000). Oulunsalon yleiskaavan luontoselvitys. 19.10.2000.

Ympäristöministeriö, (1993a): Arvokkaat maisema-alueet. Maisematyöryhmän mietintö II, osa 2. Ympäristönsuojeluosasto, työryhmän mietintö 66/1992.

LIITE 1: Kasvillisuuden päätyypit 1:7500

LIITE 2: Maisema-analyysi 1:7500

— Suunnittelualan raja

■ Sulkeutunut maisematila

■ Puoliavoin, puustoinen maisematila

■ Puoliavoin, rantavyöhykkeen maisematila

■ Avoin maisematila

□ Kallenrannan merenrantaniitty, suojeltu luontotyyppi

■ Tilaa jäsentävä reunavyöhyke

■ Polku

— Pitkä näkymä

— Laaja näkymä

✱ Maisemahäiriö

H1. Tekn.pylväs

H2. Puutarhajätteet

H3. Läjitysalueet

Maamerkki:

M1. Tekn.pylväs

□ Maiseman kohokohta:

K1. Metsäalue polkuineen

K2. Metsäalue, vanha puusto

K3. Merenrannan alue

OULUNSALON OULUNSALONRANNAN SUUNNITTELUALUEEN PESIMÄ- LINNUSTOSELVITYS 2014

Alueella oli kolme töyhtöhyppäreviiriä

Suomen Luontotieto Oy 29/2014

Jyrki Matikainen, Tikli Matikainen ja Pihla Matikainen

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Tutkimusalue	3
3. Aineisto ja menetelmät.....	4
4. Tulokset.....	5
4.1 Alueella pesivät /havaitut Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajit.....	5
4.2 Alueella pesivät /esiintyvät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2010) mainitut lintulajit	6
4.2.1 Vaarantuneet lajit (VU)	6
4.2.2 Silmälläpidettävät lajit (NT)	6
4.3. Alueella pesivä vesi- ja rantalinnusto.....	6
4.4 Alueella pesivä maalinnusto	9
5. Yhteenveto	9
6. Lähteet ja kirjallisuus.....	10
7. Liitteet.....	11

1. Johdanto

Sito Oy /Saara-Kaisa Konttori tilasi keväällä 2014 Suomen Luontotieto Oy:ltä Oulunsalon Oulunsalonrannan suunnittelualueen alueen pesimälinnustoselvityksen. Työn tarkoituksena oli selvittää suunnittelualueella esiintyvät Lintudirektiivin liitteen I pesimälinnut sekä kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2010) mainitut lintulajit. Tämän lisäksi alueelta inventoitiin ranta- ja kosteikkolinnusto. Metsäalueiden peruslajisto jätettiin selvityksen ulkopuolelle vaateliasta lajistoa lukuun ottamatta. Selvitys on osa hankkeeseen liittyviä ympäristöselvityksiä. Tehtävän yhteyshenkilönä on tilaajan puolella toiminut Saara-Kaisa Konttori ja Suomen Luontotieto Oy:ssä Jyrki Matikainen.

2. Tutkimusalue

Oulunsalonrannan suunnittelualue sijoittuu Kempeleenlahden rakentamattomaan osaan Lasilanrannan ja Kallenrannan väliselle alueelle. Alue rajautuu itä- ja länsiosiltaan rakennettuun alueeseen ja etelä ja lounaisosiltaan tiehen. Alueen tienpuoleisella osalla on käytöstä poistettu maankaatopaikka/läjitysalue, jossa kasvaa paikoin tiheä lehtipuuvesaikko. Rannan tuntumassa on leveimmillään noin 200 metrinen rantavyöhyke, josta osa on harvahkoa ruovikkoa ja osa rantaniittyä. Alueella on matalakasvuista rantaniittyä jäljellä enää laikuittain. Keskiveden aikaan alueella on useita erillisiä lietealueita, jotka pinta-alaltaan ovat kuitenkin melko pieniä. Rantavyöhykkeen ja maankaatopaikan väliin jää hieskoivua kasvava vyöhyke, joka luontotyyppiltään on maannousemarannikon pioneerivaiheen metsää. Osa tästä metsäalueesta on hyvin kosteapohjaista. Osa alueesta on ojitettu, mutta osa ojista on umpeutunut. Kallenrannan puolella suunnittelualueeseen kuuluu myös kivennäismaalla kasvava kuusimet-sälaikku sekä pensoittuva peltolaikku, jossa sarkaojat ovat edelleen nähtävissä. Kallenrannan alueella on luonnonsuojelualue, joka rajautuu alueen itäpuolen tiheään asutukseen. Tällä alueella pihat ulottuvat käytännössä rantaan asti. Maankaatopaikan reunamille on syntynyt lampareita, joiden ympäriltä puusto on kuollut märkyyden vuoksi. Näillä alueilla on runsaasti lahoavaa lehtipuuta.

Alueen eteläosan entistä maankaatopaikkaa

3. Aineisto ja menetelmät

Tutkimusalueen pesimälinnusto selvitettiin kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies 1988) käyttäen siten, että laskentakertoja oli kolme. Ensimmäinen laskentakierros tehtiin 19–20.5., toinen 10.6. ja kolmas 18.6.2014. Koko alue kuljettiin systemaattisesti läpi polkuja hyväksikäyttäen. Ranta-alue kuljettiin avonaisia reittejä pitkin eikä ruovikkoiselle alueelle tehty uusia kulkuväyliä. Kuljettu reitti suunniteltiin siten, että se reiteiltä pystyttiin havainnoimaan alue tarkasti.

Alueen vesilinnut laskettiin vesilintulaskentamenetelmää käyttäen kahdesti. Pesiväksi vesilintupariksi tulkittiin pareittain liikkuneet vesilinnut ja yksinäiset koiras- ja naaraslinnut sekä vesilintupoikueet tai pesät. Alueelle kerääntyy jo varhain kesäkuussa koirasvesilintuparvia ja mm. 10.6 alueella havaittiin 160 haapanakoirasta ja 122 tavia ja noin 30 lapasorsaa. Näitä koirasparvia ei laskennoissa huomioitu.

Maastotöistä vastasi ja raportin kirjoitti biologi FM Jyrki Matikainen Suomen Luontotieto Oy:stä. Maastotöissä avustivat Tikli ja Pihla Matikainen. Raportin taittoi Eija Rauhala (Tmi Eija Rauhala). Selvityksessä käytetyn karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömmme.

Laskenta suoritettiin aamuisin klo 3.30–9.00 välisenä aikana. Koska työn tarkoituksena oli löytää mahdolliset vaateliaat tai uhanalaiset pesimälajit käytettiin laskennassa myös atrappia vakioitun kartoituslaskentamenetelmän ohjeiden vastaisesti.

Linnuston laskentamenetelmistä kartoituslaskenta on tarkin, mutta samalla työläin, mikäli laskentakertoja on useampi kuin yksi. Kartoituslaskentamenetelmää käytetään yleisesti maalinnuston selvitys- ja seurantamenetelmänä, ja menetelmänä se on hyvin yksinkertainen ja helposti toteutettavissa.

Kartoituslaskentamenetelmä perustuu tavallisesti useaan käyntikertaan tutkimusalueella. Kuten muutkin pesimälinnustoon kohdistuvat laskentamenetelmät sen pohjana on lintujen reiviirikäyttäytyminen. Kullakin käyntikerralla merkitään kartalle kaikki pesivää paria osoittavat havainnot. Useimmiten havainto on laulava koiras, mutta myös pesät, juuri pesästä lähteneet maastopoikaset sekä varoittavat naaraat ovat pesivää paria osoittavia havaintoja. Havainnot merkitään käyntikartalle, jonka tulisi olla mahdollisimman tarkka. Käytännössä peitepiirros, johon voi merkitä omia karttamerkkejä, on usein paras vaihtoehto.

Alueen itäosan pensoittunutta niittyä

Kartoitus on hidas, mutta hyvin tehokas laskentamenetelmä. Yhdellä käyntikerralla havaitaan metsämaastossa keskimäärin 60 % alueella pesivistä lintupareista ja kymmenellä jo 99,5 % (Enemar 1959). Avomaastossa, kuten suoympäristössä tai peltoaukeilla, kartoituslaskentamenetelmä on hyvin tehokas laskentamenetelmä.

Kolmen laskentakerran menetelmällä ei välttämättä havaita kaikkia alueella esiintyviä lintuja, niiden satunnaisen liikkumisen sekä muuttuvien ympäristöolosuhteiden vaikutusten takia. Kartoituslaskentamenetelmällä yhdellä käyntikerralla havaitaan metsämaastossa noin 60 % pesimälinnuista, mutta avomaastossa havaintotehokkuus voi olla jopa yli 90 %. Harvakasvuisissa metsissä yhdellä käyntikerralla voidaan olosuhteiden ollessa suotuisat havaita lähes kaikki alueella pesivät lintuparit, mikäli laskennan ajoitus osuu oikeaan aikaan (mm. Koskimies ja Väisänen 1988). Kattavamman ja yksityiskohtaisemman tiedon saamiseksi tulisi peitteisessä maastossa laskentakertoja olla mielellään enemmän kuin kaksi. Tulosten tulkinnaassa inventointialueen rajalla havaitut parit tulkittiin alueella pesiviksi. Selvityksessä käytettiin atrappia jo mahdollisesti laulukautensa lopettaneiden tai muista syistä hiljaisten lintulajien havaitsemiseksi. Tällä tavoin saatiin mm. luhtakana ja pikkutikka alueella havaituksi.

4. Tulokset

4.1 Alueella pesivät /havaitut Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajit

Ruskosuohaukka (Circus aeruginosus) 1 pari

Ruskosuohaukka aloitti pesinnän alueella ja lajin nähtiin rakentavan pesäalustaa alueen ainoaan hieman laajempaan, pystyssä olevaan ruovikkoon. Pariskunta havaittiin alueella vielä 10.6, mutta viimeisellä käyntikerralla lajia ei havaittu ja pesäpaikka käytiin tarkastamassa. Kohteelta löytyi pesäalusta, mutta ei mitään muuta pesintään viittaavaa. Pesintä epäonnistui ilmeisesti alueella liikkuneen ketun vuoksi. Ketun jälkiä oli läheisellä lietteellä

Lahopuukoivikkoa maankaatopaikan reunassa

runsaasti ja alueella tehtiin myös näköhavaintoja ketusta kolmeen eri kertaan. Paikallisen asukkaan mukaan kettu on useana vuonna pesinyt maankaatopaikan rinteeseen kaivetussa kolossa.

Teeri (*Tetrao tetrix*) 1 naaras

Hieman yllättäen alueen luoteisnurkkauksesta löytyi 19.5 teerinaaras, joka havaittiin lähes samalla paikalla myös 10.6. Maankaatopaikan reunuksella viihtynyt naaraslintu saattoi jopa pesiä alueella, mutta poikuehavaintoa ei lajista tehty. Alueella havaittiin myös kaksi ylilentävää teerikukkoa.

4.2 Alueella pesivät /esiintyvät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2010) mainitut lintulajit

4.2.1 Vaarantuneet lajit (VU)

Jouhisorsa (*Anas acuta*) 1 pari (kts 4.3).

Tukkasotka (*Aythya fuligula*) 4 paria (kts 4.3).

Keltävästäräkki (*Motacilla flava*) 1 pari (kts 4.3)

4.2.2 Silmälläpidettävät lajit (NT)

Tylli (*Charadrius hiaticula*) 1 pari (kts 4.3)

Punajalkaviklo (*Tringa totanus*) 2 paria (kts 4.3)

Rantasipi (*Actitis hypoleucos*) 1 pari (kts.4.3)

Punavarpunen (*Carpodacus erythrinus*) 4 paria (kts.4.3 ja 4.4)

4.3. Alueella pesivä vesi- ja rantalinnusto

Alueen vesi- ja rantalinnusto osoittautui yllättävän monilajiseksi. Alueella pesiväksi tulkittu vesi- ja rantalinnusto parimäärineen on esitetty taulukossa 1. Alueella havaittujen vesi- ja rantalintujen havaintopaikat on esitetty karttaliitteissä 3 ja 4.

Alueella havaittiin 4 tukkasotkaparia

Alueella havaittiin peräti 5 lapasorsaparia, jotka tulkittiin pesiväksi. Todellinen parimäärä voi olla tätäkin suurempi, sillä alueelta löytyi kaksi lapasorsan pesää, joista yksi sijaitsi maankaatopaikan viereisen lampareen reunassa. Vesilintujen pesiä ei systemaattisesti etsitty vaan ne löytyivät sattumalta laskijan kulkiessa pesän ohi ja naaraslinnun lähtiessä siltä lentoon. Alueen länsipäässä havaittu jouhisorsapari sekä harmaasorsapari tulkittiin myös pesiväksi, kuten kaikki muutkin pareittain liikkuneet puolisukelijat. Koskeloita ei tulkittu alueella pesiviksi, sopivien pesäpaikkojen täydellisen puuttumisen vuoksi. Ranta-alueella havaittiin myös 4 tukkasotkaparia, jotka vesilintulaskennan ohjeistuksen mukaan tulkittiin pesiviksi. Laji tuskin kuitenkaan pesi alueella.

Rantaniittyjen kahlaajia sinnitteli alueen pienissä, hieman matalakasvuisimmissa laikuissa. Alueen kuovit pesivät alueen länsiosassa samoin kuin ainoa alueella havaittu tylli. Taivaanvuohilla oli selkeä pesimäkeskittymä Kallenrannan suojelualueen rannanpuoleisella kapealla luhtareunuksella, jossa havaittiin soidinlennossa neljä paria. Samalta alueelta löytyi myös punajalkaviklon pesä. Alueen ainoa rantasipi havaittiin Kallenrannan asutuksen reunamilla. Matalakasvuisia rantaniittyjä suosivista lajeista alueella pesi ainoataan yksi keltävästäräkkipari. Alueella oli talven jäljiltä vain muutamia laajempia ruokokasvustoja pystyssä, joten ruokokertusten määrä oli alueen ruovikoiden pinta-alaan nähden vähäinen. Alueen punavarpuset pitivät reviiriään Kallenrannan pensoittuneen pellon ja rannan välisellä pensaikkoalueella.

Alueella pesi kaksi kuoviparia

Alueen länsiosan lietteitä

Taulukko 1. Tutkimusalueen vesi- ja rantalinnusto parimäärineen.

Sinisorsa	6 paria
Tavi	4 paria
Jouhisorsa	1 pari
Lapasorsa	5 paria
Haapana	2 paria
Harmaasorsa	1 pari
Tukkasotka	4 paria
Ruskosuohaukka	1 pari
Luhtakana	1 pari
Töyhtöhyppä	3 paria
Taivaanvuohi	5 paria
Punajalkaviklo	2 paria
Rantasipi	1 pari
Kuovi	2 paria
Tylli	1 pari
Keltavästäräkki	1 pari
Ruokokerttunen	7 paria
Punavarpuen	3 paria
Pajusirkku	4 paria

Keltavästäräkki pesi alueella enää yhden parin voimin

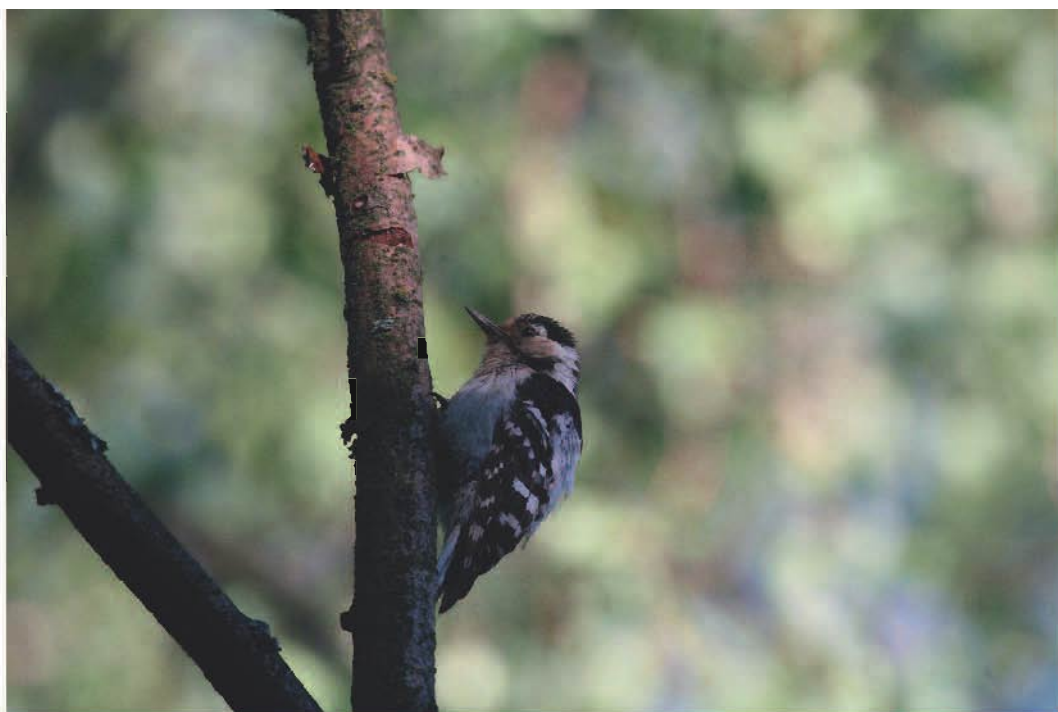

4.4 Alueella pesivä maalinnuisto

Vaikka alueen peruslinnustoa ei joka laskenta systemaattisesti inventoitu, laskettiin 20.5. tehdyllä käynnillä kaikki alueen laulavat linnut. Laskennoissa havaittiin alueen pajulintupopulaatio suureksi, sillä alueella lauloi peräti 34 pajulintua. Myös punarinta on alueella runsaslukuinen (9 paria). Maankaatopaikan luoteisnurkkauksen lahoavassa tulvakoivikossa havaittiin soidintava pikkutikka ja alueen lahopuupötkkelöstä löytyi myös edellisvuotinen pikkutikan pesäkolo. Maankaatopaikan pensaikkolinnustoon kuului lehtokerttu (2 paria), ruokokerttunen (2 paria) sekä myös punavarpuen. Alueella havaittiin myös fasaani sekä nisäkkäistä kaksi siiliä ja metsäaurispukki. Tutkimusalueen ulkopuolella sijaitsevalla, mutta maankaatopaikkaan rajautuvalla pellolla pesi kuovi, punajalkaviklo ja taivaanvuohi.

5. Yhteenveto

Oulunsalon rannan suunnittelualueen pesimälinnusto on runsas ja monilajinen. Vaikka alueen rantaniityt ovat pitkälti umpeutuneet, sinnittelee alueella vielä useita rantaniittyjä suosivia pesimälintuja. Lintudirektiivin liitteen I lajeista alueella havaittiin pesimäaikana ruskosuohaukka ja teeri. Näistä ruskosuohaukan pesintäyritys varmistettiin. Näiden lisäksi alueella ruokailee tai pysähtyy muuttoaikoina vähintään kymmenen eri Lintudirektiivin liitteen I lajia. Pesimäaikana alueella saalistaa mm. kala- ja lapintiiroja sekä kesää viettää laulujoutsenia, jotka kaikki ovat direktiivilajeja. Kansallisessa uhanalaisluokituksessa vaarantuneiden lajien (VU) ryhmään kuuluvista lajeista alueella havaittiin jouhisorsa, tukkasotka ja keltävästäräkki. Samassa uhanalaisluokituksessa silmälläpidettävien lajien (NT) ryhmään kuuluvista lajeista alueella havaittiin tylli, punajalkaviklo, rantasipi ja punavarpuen. Maankaatopaikan alueen pesimälinnusto on tyypillistä pensaikkojen pesimälinnustoa. Pensaikkoalueella havaittiin mm. kaksi ruokokerttusparia, lehtokerttu sekä punavarpuen. Suunnittelualueen ulkopuoleisella maankaatopaikkaan ja Hailuodontiehen rajautuvalla pellolla pesivät mm. töyhtöhyppä, taivaanvuohi ja punajalkaviklo.

Alueella oli pikkutikkareviiri

6. Lähteet ja kirjallisuus

Birdlife Finland. Kevään 2014 tiedotteet. www.birdlife.fi

Koskimies, P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa. Vesi- ja ympäristöhallinnon julkaisuja. Sarja B Nro 18. Vesi- ja ympäristöhallitus. Helsinki.

Koskimies, P. & Väisänen 1991: Monitoring bird populations in Finland. A manual of methods applied in Finland. Finnish Museum of Natural History. Helsinki 145 s.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. BirdLife Suomen julkaisuja (No 4). 142 s. BirdLife Suomi. Suomen ympäristökeskus.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. 432 s. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki.. 2009

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus 2010.-Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Tucker, G.M. & Heath, M. F. 1994: Birds in Europe: their Conservation Status. Bird Life Conservation Series No. 3. 600 s. Cambridge, UK:

Väisänen, R., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Helsinki. 567 s.

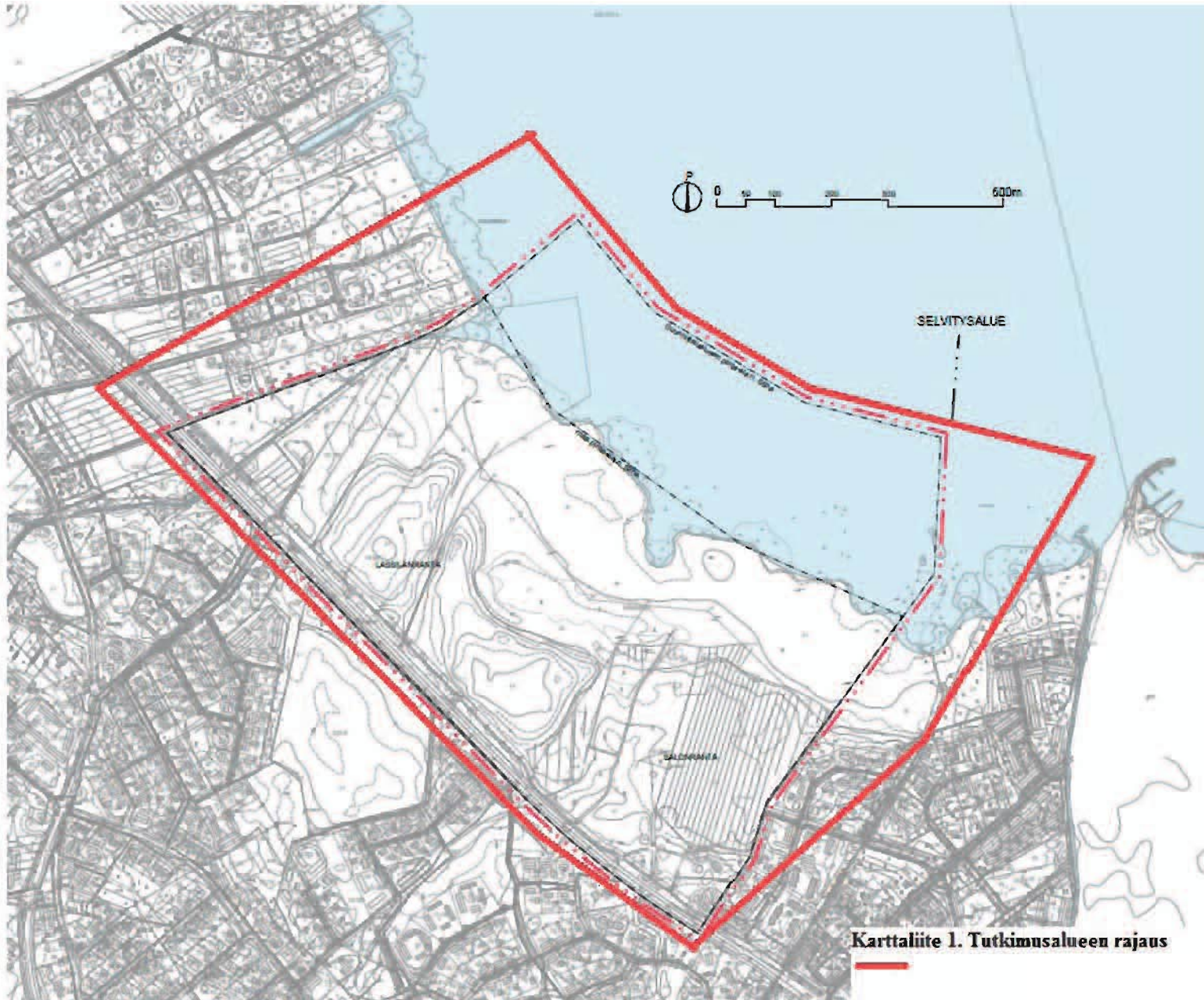
Ympäristöministeriö 2007a: Suomessa tavattavat lintudirektiivin I liitteen lajit.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9046&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2007b: Suomen kansainväliset vastuulajit.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1891&lan=fi>

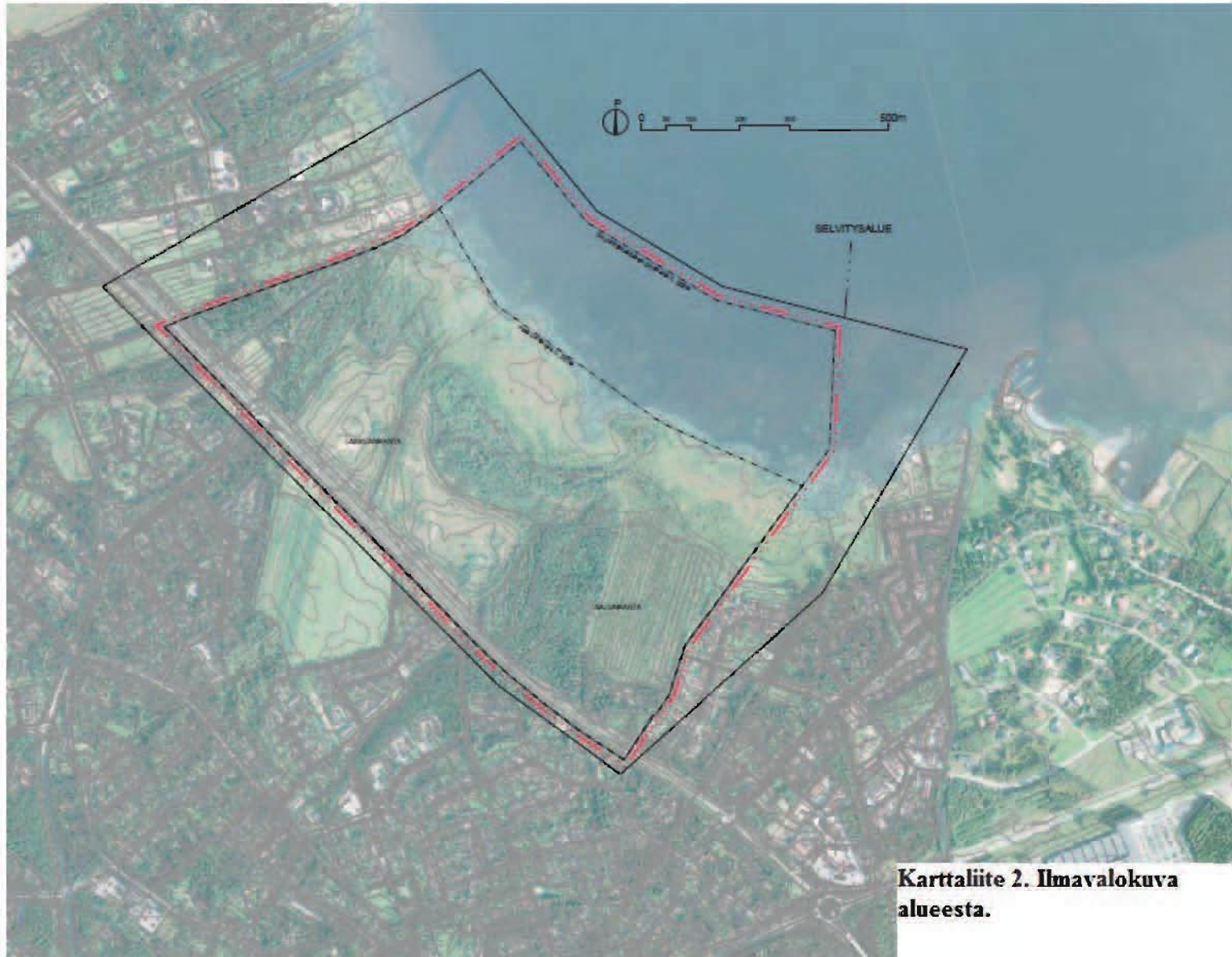
Ympäristöministeriö 2007c: Suomen kansainväliset vastuulajit, linnut.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9837&lan=fi>

7. Liitteet

Karttaliite 1. Tutkimusalue

Karttaliite 2. Ilmakuva tutkimusalueesta

**Karttaliite 2. Ilmavalokuva
alueesta.**

Karttaliite 3. Alueen uhanalaisten ja vaateliaampien lajien havaintopaikat

Karttaliite 4. Alueen uhanalaisten ja vaateliaampien lajien havaintopaikat

